

Vokastudie 09

mei 2009

Het Voka-kenniscentrum bestudeert de maatschappelijke evoluties en

Agenda voor de volgende Vlaamse regering

Uit de crisis naar een sociaal-ecologische omgeving. Dat levert langetermijninzichten op die vandaag reeds relevant zijn: op de directietafel, maar ook voor politici en academici.

Agenda voor de volgende Vlaamse regering

Uit de crisis naar
150.000 nieuwe jobs

Woord vooraf

Zullen we het jaar kunnen afsluiten met 2 procent algemene economische krimp of worden het er 3 of 4? Wie zal het zeggen? Midden 2008 gingen er nog stemmen op dat de gevolgen van de Amerikaanse hypotheekcrisis zouden meevallen, maar intussen weten we beter. Wat van over de oceaan kwam aangestormd, is uitgegroeid tot een kredietcrisis, dan een bankencrisis en nu een algemene economische krimp.

We spreken terug de taal van eind de jaren zeventig. Alle knipperlichten staan op rood. Dit jaar zouden er 100.000 werklozen bijkomen. Het IMF spreekt voor de komende jaren over begrotingstekorten voor ons land van 4,5 procent en meer. Daarmee dreigt de nationale schuld al snel gevaarlijk terug in de buurt van de 100 procent van het BBP te komen. Tien jaar schuldafbouw worden daarmee van tafel geveegd. Nog een geluk dat de rente zo laag staat...

Onze overheid heeft de kans gemist om haar huis de voorbije tien jaar structureel op orde te zetten en in structurele kosten te knippen. Daardoor wordt ons land nu extra hard getroffen door de crisis en staan we er bijzonder slecht voor. Niet alleen om de vergrijzingskosten op te vangen. De beschikbare ruimte om een

relancebeleid te voeren is zeer beperkt. Natuurlijk is er nu onmiddellijke actie nodig. Die is er dan ook gekomen. Maar wat we vooral moeten doen, is vermijden dat de tienduizenden jobs die straks verloren gaan, uitmonden in langdurige werkloosheid. Daarvoor moet het langetermijndenken ingebracht worden in de kortetermijn van de politiek. Daarom moeten we de structuur van onze economie en ons welzijnstelsel zelf onder handen nemen, grensverleggend.

In januari van dit jaar werden in het Plan 'Vlaanderen in Actie' (ViA) al vijf doorbraken voorgesteld die onze regio tegen 2020 tot een Europese topositie moeten brengen. Een zesde doorbraak werd hieraan toegevoegd, efficiënte overheid. De Sociale Partners en de Verenigde Verenigingen hebben daarop hun Pact 2020 voorgesteld. Beide plannen vallen samen en vullen elkaar aan. Ze bevatten een rijkdom aan ideeën. Het is nu tijd om deze ideeën concreet uit te voeren en in projecten maatregelen te gieten.

In deze brochure hebben we onze visie en bijdrage daaraan neergeschreven, ten behoeve van de volgende Vlaamse regering. Het zijn voorstellen die Vlaanderen op weg moeten zetten

naar 2020. De acties die we verzameld hebben, zijn verdeeld over acht strategische Vlaamse sporen. We schetsen ook het federale kader dat de uitvoering moet faciliteren.

Om goed te beginnen schuiven we een lijst met 12 specifieke maatregelen naar voor die zeer dringend resultaat moeten opleveren en de positie van onze ondernemingen tastbaar verbeteren. Tegen uiterlijk 31 december van dit jaar moeten ze omgezet zijn in beleid. We leggen dit dozijn maatregelen neer op dringende vraag van de ondernemers in Vlaanderen.

Vlaanderen staat op een scharniermoment. De doelstelling van al de hier verzamelde maatregelen en acties is een omgevingsklimaat te scheppen dat het mogelijk maakt om 150.000 nieuwe jobs te creëren tegen 2014, het einde van de komende legislatuur. 150.000 nieuwe jobs in Vlaanderen tegen 2014, als een essentiële stap om onze welvaart te kunnen behouden.

In een noodsituatie moet je de goede dingen goed doen, en vanaf de eerste keer. De nieuwe Vlaamse regering weet dus wat haar te doen staat.

Philippe Muyters
Gedelegeerd bestuurder

Urbain Vandeurzen
Voorzitter

Inhoud

Woord vooraf	2
De acute twaalf !	7
Ten geleide	20
Werk aan de winkel	21
Acht strategische Vlaamse sporen en een faciliterend federaal kader	28
Spoor 1 Businessinnovatie	31
Spoor 2 Actieve talentenmarkt	37
Spoor 3 Innovatieve gezondheidszorg	43
Spoor 4 Metropool Vlaanderen, met Brussel als vlaggenschip	47
Spoor 5 Duurzame en betaalbare energie	51
Spoor 6 Slimme draaischijf van Europa	57
Spoor 7 Ruimte om te ondernemen	63
Spoor 8 Efficiënte en effectieve overheden	69
Spoor + Faciliterend kader	75
Brief aan de volgende Minister-president	80
Colofon	

De acute twaalf !

De toestand is zeer ernstig. Alle knipperlichten staan op rood.

Voka vraagt onmiddellijke actie en onmiddellijk resultaat in het beleid, tegen eind 2009.

Het volgende dozijn acties moet daarom meteen gerealiseerd worden.

Deze twaalf topics vormen samen een hoogdringende vraag van de ondernemers in Vlaanderen. Het gaat om topprioriteiten die aangepakt moeten worden om de ondernemingen snel ademruimte te geven, in de meest brede zin van het woord.

Het dozijn past in een langetermijnvisie naar 2014.

1 !

De bedrijven krijgen de kans om snel projecten op te starten binnen de toekomstclusters die uitgetekend werden door de Vlaamse Raad voor Wetenschapsbeleid en Voka, in samenwerking met de Vlaamse sectororganisaties.

De toekomstclusters kennen daarom een vliegende start vanaf september 2009.

In de Vlaamse begroting 2010 wordt meteen 200 miljoen euro vastgelegd voor innovatie.

2 !

De bedrijven kunnen gemakkelijker financiering vinden, dankzij het hefboomeffect van de verruimde en versoepelde waarborgregelingen aan de banken en van de aandelenfinanciering door de Participatie Maatschappij Vlaanderen.

De Vlaamse regering volgt dit hefboomeffect zeer strikt op.

3 !

Ondernemingen krijgen het fiscaal minder zwaar, dankzij het afschaffen van de lokale drijfkrachtbelasting. Dat gebeurt met ingang van 2010.

De minderinkomsten voor de gemeenten worden gecompenseerd vanuit de Vlaamse begroting en/of door een verhoogde efficiëntie.

Het gemeentelijk engagement van de fiscale stop in de lokale belastingen wordt tot na 2009 verlengd.

4 !

Voor elke onderneming wordt het gemakkelijker om te herstructureren dankzij het verlagen van de voorziene 120 uur outplacement naar maximaal 60 uur. Dat gebeurt binnen het jaar.

De Vlaamse regering neemt het standpunt in dat de federale collectieve ontslagvergoeding terug goedkoper moet worden.

5 !

Voor een onderneming wordt energie goedkoper.

De meerkosten van hernieuwbare energie vallen voor onze industriële bedrijven niet hoger uit dan in de ons omringende landen.

6 !

**Ondernemingen krijgen
een tegemoetkoming
van de overheid
voor de studiekosten die ze
maken bij een aanbesteding
in het kader van een pps.**

7 !

**Er komen snel een aantal
infrastructuurwerken die van
groot belang zijn voor de
economie.**

**De Vlaamse regering zorgt
dat deze werken nog in 2009
versneld worden aanbesteed of
vergund.**

8 !

**Ondernemingen krijgen
snel meer ruimte om zich te
vestigen.**

**De Vlaamse regering schrijft
minimaal 6.792 ha aan extra
oppervlakte industrieterrein
in de uitvoeringsagenda's
ruimtelijke ordening voor de
komende legislatuur.**

9 !

Ondernemingen ondervinden minder hinder van procedures.

De milieueffectrapportage en de milieuvergunningsprocedure worden herzien zodat de vergunningstermijn niet langer is dan in onze buurlanden.

10 !

Er komen extra middelen vrij om in de vernieuwing van de economie en in talentontwikkeling te investeren.

De Vlaamse administratie en agentschappen gaan immers 3 procent efficiënter werken. Dat levert vanaf begin 2010 minstens 180 miljoen euro op.

11 !

Het belastinggeld wordt beter beheerd en de budgetten worden onder controle gehouden.

De Vlaamse regering stelt daarvoor een transparante meerjarenbegroting op voor de komende legislatuur.

12!

In een dialoog tussen regio's wordt beslist dat de regio's zelf moeten kunnen bepalen welke uitgaven ze doen in de gezondheidszorg en in het activeringsbeleid op de arbeidsmarkt.

Ten geleide

Deze Vokastudie beschrijft wat de ondernemingen in Vlaanderen verwachten van de volgende Vlaamse regering. Al deze verwachtingen hebben we gekoppeld aan maatregelen die we zo concreet mogelijk hebben omschreven. We hebben ze verzameld in acht groepen, die staan voor acht belangrijke strategische sporen.

We hebben die sporen waar mogelijk ingepast in de terminologie van het ViA-plan en het Pact 2020. Het ViA-plan, de daarin opgenomen doorbraken en de inhoud van het Pact 2020 vormen voor ons een uitgangspunt voor de concrete maatregelen die we aan de komende Vlaamse regering voorstellen.

De maatregelen in dit document beschrijven zowel nieuwe projecten en investeringen, als wijzigingen in regels en instituties. Ze vallen binnen de bevoegdheid van de Vlaamse regering, of bevinden zich op een raaklijn met federale bevoegdheden. We hebben een zo krachtdadig mogelijk beleid op het oog, met een maximaal resultaat.

Om dat mogelijk te maken, zijn wijzigingen nodig in de bevoegdheidsverdeling. Bepaalde maatregelen, in het bijzonder rond arbeidsmarkt, gezondheidszorg en fiscaliteit, kunnen daardoor niet los gezien worden van een voorafgaande bevoegdheidsoverdracht.

Omdat dit faciliterend kader belangrijk is om alle ambities waar te kunnen maken, hebben we er een apart hoofdstuk aan gewijd. Dat hoofdstuk vult de acht strategische sporen aan.

Werk aan de winkel

De uitzonderlijke impact en de omvang van de huidige economische crisis, houden niet alleen het gevaar in dat we worden teruggeslingerd naar een donkere periode van economische verarming en werkloosheid. Ze vragen ook urgente en doortastende maatregelen, waardoor ze al onze aandacht en onze middelen dreigen op te slorpen.

Zo zouden we kunnen vergeten dat nog andere gevaren om de hoek loeren. Vlaanderen is al enkele jaren geen topregio meer. En we liggen niet meteen op koers om in 2020 een topregio te worden. Ook vóór de grote crisis ons trof, was er al werk aan de winkel. En er is toen te weinig gebeurd.

Onze uitgangspositie is nochtans niet slecht. We beschikken over een strategisch gunstige ligging in het centrum van Europa, over talent en een hoge productiviteit. We beschikken over een uitermate verzorgend sociaal vangnet en onze gezondheidszorg en ons wetenschappelijk onderzoek zijn top. Maar tegelijk moeten onze ondernemingen in slechte voorwaarden concurreren met het buitenland. Onze loonlasten zijn te hoog. Onze sociale wetgeving is verouderd. Er zijn te weinig mensen aan het werk en we nemen weinig risico. We investeren al jaren te weinig in onderzoek en ontwikkeling en we vermarkten onze innovatie onvoldoende in nieuwe killerproducten en -diensten, waarmee we de internationale markt op kunnen. Onze overheid weegt te zwaar en telt teveel lagen. En de manier waarop het land georganiseerd is, is een hindernis voor de ontwikkeling van elke regio.

Een onderneming die weinig flexibel is en verlamd reageert, kan moeilijk op nieuwe marktrends inspelen. Een onderneming die daarentegen fit en flexibel is, die open staat voor vernieuwing, in meerwaarde innoveert en inspeelt op nieuwe trends, zal wél nieuwe markten kunnen veroveren. Ze zal groeien en meer welvaart creëren. Ze zal veel sterker staan in crisistijd omdat haar uitgangspositie veel beter is.

Hetzelfde geldt voor een land, een regio, een overheid. Alle landen worden getroffen door de economische crisis, maar sommige zullen sneller herstellen, als hun uitgangspositie beter is, omdat ze voordien structurele fundamenten hebben gebouwd.

Ondernemingen en instellingen in dit land staan voor de opdracht om niet alleen de grote economische crisis te bezweren, maar tegelijk hun systeem zelf onder handen te nemen, efficiënter te maken, te moderniseren, naar meerwaarde om te buigen. Om niet verder achterop te raken, moeten we in versnelling geraken. We moeten ons vernieuwen door te investeren in talent, in innovatie en in internationale activiteiten.

De economische malaise die ons nu treft, heeft vele oorzaken. Ze wordt ons vanuit de wijde wereld opgedrongen, maar ze huist ook in onze eigen structuren, in de manier waarop we ons huishouden geregeld hebben:

Probleem 1 > ons businessmodel is niet gericht op kennisgedreven meerwaarde en is niet open genoeg

Dat is een vaststelling. Ondernemingen in Vlaanderen zijn te weinig gericht op de creatie van meerwaarde. We ondernemen wel internationaal, maar te weinig diepgaand en te dicht bij huis. We innoveren, maar we vertalen die innovaties onvoldoende in nieuwe producten en diensten. We concurreren al te vaak op de prijs, terwijl de hoge loonlasten en fiscale druk onze concurrentiekracht opeten. Internationaal verliezen we marktaandeel. We maken te weinig gebruik van de positie van Brussel als hoofdstad van Europa om ons aan de wereld voor te stellen. We verkopen ons niet genoeg in het buitenland, zijn daardoor te weinig bekend en dus onvoldoende interessant voor buitenlands talent. Mede daardoor trekken we nog steeds te weinig buitenlandse investeringen aan.

Probleem 2 > de architectuur van de sociale zekerheid dateert van voor de vergrijzing

Het vangnet van onze sociale zekerheid, de manier waarop onze gezondheidszorg gefinancierd wordt en de wijze waarop we tegen brugpensionering en pensionering aankijken, staan los van de economische en sociale realiteit. Datzelfde geldt voor de manier waarop de arbeidsmarkt georganiseerd en gereguleerd is.

Binnen enkele jaren daalt het aantal mensen dat kan werken drastisch ten opzichte van het aantal mensen dat geniet van een pensioen. Dat zal niet alleen voor een boom zorgen in de sterk toegenomen pensioenuitgaven en in de medische uitgaven, het maakt ze onbetaalbaar.

De werkzaamheidsgraad is vandaag te laag om de stijgende kosten van pensioen en sociale zekerheid te kunnen blijven verdienen. Wanneer niet snel meer mensen van onze actieve bevolking effectief aan de slag gaan, zullen we verarmen.

Om ons systeem betaalbaar te houden, moeten we collectief met meer en langer aan het werk. Daarom mag de werkloosheid die door deze crisis wordt veroorzaakt, maar van korte duur zijn. Er moet voluit geïnvesteerd worden in nieuw ondernemerschap, in nieuwe banen, in het mobieler maken van werknemers.

We moeten daarnaast volop inzetten op het activeren van wie niet werkt en in bijscholing. Want ondanks de stijgende werkloosheid, plus 15 procent op jaarbasis, staan vandaag meer jobs open dan eind vorig jaar, bij gebrek aan geschikte kandidaten. Zelfs in deze crisistijden raakt 1 op 4 jobs niet ingevuld.

Maar ook als we erin slagen om 70 procent van de bevolking aan de slag te krijgen, dan nog dringen zich grote structurele hervormingen op. Het IMF ziet de schuldgraad van de Belgische begroting verder stijgen tot bijna 96 procent in 2014. Voor de komende vijf jaar spreekt het IMF over tekorten van 4,5 procent en meer. De Hoge Raad voor Financiën zegt dat het Belgische deficit niet meer spontaan onder de 4,4 procent zal dalen, als het beleid niet wordt gewijzigd, zelfs bij een forse economische herneming.

Probleem 3 > de politiek-institutionele sclerose

Wat baat het om langs de ene kant mooie plannen te maken, die uit te voeren en te zorgen voor een groeiende economie, als langs de andere kant het geld weglekt aan automatische loonindexeringen, te hoge ziektekosten, brugpensioenen en te veel overlappende overheidsbestuursniveaus.

De overheid zal haar begroting sterk moeten saneren en de federale overheid en de gemeenschappen en gewesten, de provincies en de gemeenten zullen hun bevoegdheden, middelen en kosten moeten herverdelen.

Onze overheid heeft niet alleen te veel middelen nodig voor de resultaten die ze oplevert, maar ook de verdeling van bevoegdheden over de verschillende overheidsniveaus en regio's is vatbaar voor dringende verbetering.

Laten we de huidige financiële en economische crisis even buiten beschouwing. Hoe komt het dat bepaalde landen meer succes boeken in de innovatiegedreven kenniseconomie en andere landen in veel mindere mate omgaan met die uitdagingen? Het verschil zit in de rol en de manier van optreden van de overheid. Landen met een effectievere en efficiëntere overheid halen de betere resultaten. Effectiviteit betekent dat elke actie die de overheid doet het beoogde resultaat bereikt. Efficiëntie verwijst naar de hoogte van de output in vergelijking tot de input.

Nemen we de crisis er terug bij. De overheid heeft gedaan wat van haar verwacht mag worden: hulp bieden in tijden van nood en catastrofe. Alleen heeft ze niet echt het geld om te helpen en leidt dat helpen opnieuw tot een belangrijk overheidstekort.

Had onze overheid in het verleden bespaard binnen haar eigen werking en had ze die werking efficiënter georganiseerd, dan had ze meer belastingmiddelen voor ontij kunnen reserveren. Dan had ze vandaag de vernieuwing van de economie nog beter kunnen versterken en voorzien in de kosten van de vergrijzing. De overheid was dan sterker en slagkrachtiger geweest. Ook deze crisis toont aan dat niet méér, maar wel een relevante overheid op zijn plaats is, een overheid die effectief en efficiënt omspringt met de middelen waarover ze beschikt.

Elke crisis houdt gevaar in, maar ook kansen. Een crisis doet immers scheiden, onderscheiden, beslissen, richten en oordelen. Ze doet het oude afzweren en het nieuwe verkennen. Ze vormt een ‘moment van de waarheid’ waarop beslissingen moeten genomen worden die van grote invloed zijn in de toekomst.

Binnen enkele jaren zal onze wereld van ‘flat world’ geëvolueerd zijn naar een ‘smart world’, met intelligente producten en systemen. We zullen dan ook in een ‘more responsible world’ leven, met meer aandacht voor zorg en duurzaamheid en ecologie. Deze nieuwe omgeving biedt vandaag al nieuwe kansen. En daarin moet Vlaanderen extreem ambitieus zijn. “We moeten de kortst mogelijk weg kiezen om in de kortst mogelijke tijd tot de koplopers te behoren.”¹

De visie en de transformatiestrategie zijn uitgetekend. In januari van dit jaar werden in het plan Vlaanderen in Actie vijf doorbraakprogramma’s voorgesteld die onze regio tegen 2020 tot een Europese topositie moeten brengen. Daarop hebben de sociale partners en het verenigingsleven, de regering en de ambtenarij in Vlaanderen hun Pact 2020 getekend. Daarin staan eveneens doelstellingen op lange termijn. De uitvoering van beide plannen dient structureel ondersteund te worden door een effectieve en efficiënte overheid. Concrete voorstellen op dat gebied komen van de Commissie Efficiënte Overheid. De gekozen groeiopportunities moeten nu versneld en krachtig aangepakt worden.

1) Citaat, Karel Vinck, de definitie van een doorbraak

De volgende Vlaamse regering heeft de kans om een toekomstgerichte koers uit te zetten. Die mag ze niet missen. Het komende Vlaamse regeerakkoord mag daarom de langetermijndoelstellingen niet voor zich uit schuiven, maar moet inzetten op de implementatie van de transformatiestrategie. Daartoe zijn concrete acties en stappen nodig, met tussentijdse meetmomenten. Dat kan door:

- resultaatsdoelstellingen te bepalen voor het einde van de legislatuur;
- kritische performantie-indicatoren te bepalen en op te volgen voor de verschillende doorbraakprogramma's;
- concrete maatregelen te nemen in de verschillende beleidsprogramma's;
- te wegen op federale beleidsthema's, die cruciaal zijn voor de realisatie van de eigen doorbraakprogramma's;
- voldoende te investeren in innovatie, talentontwikkeling, internationaal ondernemen en de infrastructuur om de welvaart te kunnen produceren en te verdienen.

In de volgende hoofdstukken hebben we onze visie daarop neergeschreven. We stellen een reeks concrete acties voor, verdeeld over acht strategische Vlaamse sporen en een faciliterend federaal kader. We vragen aan de Vlaamse regering om deze acties binnen de volgende ambtstermijn van vijf jaar te realiseren.

Velen houden zich nog vast aan de takken van de bomen of bouwen een tijdelijke schuilhut.

Anderen denken verder vooruit en leren uit wat gebeurd is.

Ze maken nieuwe keuzes en gieten nu de fundering van wat opnieuw een welvarend huis moet worden.

Tot welke groep wil u behoren?

**Elke crisis creëert
discontinuïteiten.**

**De nieuwe Vlaamse regering
moet daar gebruik van maken.**

**Ze moet nu offensief inzetten
op de vernieuwing van onze
economie.**

**Ze moet de middelen vrijmaken
om te investeren in de lange
termijn.**

Acht strategische Vlaamse sporen en een faciliterend federaal kader

Spoor 1

Businessinnovatie

“Ondernemingen moeten hun kernactiviteit steeds meer vernieuwen en sneller kunnen aanpassen.”

Spoor 2

Actieve talentenmarkt

“Elk talent aan het werk, werk voor elk talent.”

Spoor 3

Innovatieve (gezondheids)zorg

“Een zo goed mogelijke zorg mogelijk maken voor een zo breed mogelijk publiek op een manier die duurzaam kan gefinancierd worden.”

Spoor 4

Metropool Vlaanderen, met Brussel als vlaggenschip

“De Metropool Vlaanderen is creatief, open en gastvrij.”

“Meet the World in Brussels meets the world.”

Spoor 5

Duurzame en betaalbare energie

“Slimme energie voor economische groei.”

Spoor 6

Slimme draaischijf van Europa

“Logistiek met een hoge toegevoegde waarde voor iedereen.”

Spoor 7

Ruimte om te ondernemen

“Bedrijven een plaats geven in ons milieu en onze ruimte.”

Spoor 8

Efficiënte en effectieve overheden

“Meer kansen benutten door minder overheid.”

Spoor +

Een faciliterend federaal kader

“Een nieuwe architectuur voor de sociale zekerheid.”

“Een staatsstructuur die tegemoet komt aan gedifferentieerde noden van de regio's.”

“Ondernemingen hebben geen andere keuze dan zichzelf telkens opnieuw uit te vinden. Maar daarvoor heb je ademruimte nodig, en die is er enkel wanneer de ondernemingskosten de internationale toets met de buurlanden kunnen doorstaan. Vlaanderen moet zijn competitiviteit daarom blijven verbeteren. De beschikbare middelen moeten met focus ingezet worden, met aandacht voor duurzame innovatie.”

Michaël Bremans (Ecover)

Spoor 1

Businessinnovatie

“Ondernemingen moeten hun kernactiviteit steeds meer vernieuwen en sneller kunnen aanpassen.”

Vlaanderen is niet vernieuwend genoeg. Er is meer businessinnovatie nodig. In wat we doen, moeten we streven naar excellentie.

Businessinnovatie is een proces van constante vernieuwing. Het is een sterke motor voor groei, op korte en op lange termijn. Hier gaat het niet alleen om het bedenken en implementeren van nieuwe producten en diensten, maar ook nieuwe processen en businessmodellen. Het gaat niet alleen om de creatie van technologie, maar ook om de creatie van toegevoegde waarde en om succes op de markt. Want pas wanneer de markt onze nieuwe producten, diensten of businessmodellen adopteert en apprecieert, kunnen we spreken over een succesvolle businessinnovatie.

De Vlaamse economie is een middelmatige vernieuwer. We zijn eerder innovatievolgers dan -leiders. Maar het verschil wordt steeds meer gemaakt door nieuwe ideeën die de markt verrassen, en steeds minder door middelmaat. Daarom moet Vlaanderen de middelmaat kwijt. We moeten onszelf heruitvinden, en daarin moeten we ver genoeg gaan. In wat we doen moeten we voortaan streven naar excellente oplossingen. Excellent zijn betekent boven het gemiddelde uitsteken. We moeten niet zomaar goed zijn, we moeten de beste zijn. En we moeten investeren om dat te blijven. Want excellent zijn hangt af van tijd en plaats. Wat eind vorige eeuw excellent was, is dat vandaag al lang niet meer.

In de eerste plaats moet meer aandacht gaan naar de ontwikkeling van talent. Kennis veroudert steeds sneller. De vaardigheid om nieuwe kennis op te doen wordt daarom steeds belangrijker, net als de bekwaamheid en de knowhow om die nieuwe kennis in te zetten op een creatieve, ondernemende manier. Elke onderneming moet daarom continu aan haar talentpool sleutelen: nieuwe mensen aantrekken die het verschil kunnen maken, overbodig talent afstaan, interne competenties ontwikkelen. Ze moet voor zichzelf uitmaken welke competenties ze morgen broodnodig zal hebben om haar strategie naar excellentie te realiseren.

Excellent ondernemen betekent ook internationaal meer ambitie tonen en die ambities omzetten in concrete successen. We moeten het exportaandeel dat we de voorbije 10 jaar verloren hebben, terugwinnen. KMO's moeten veel meer internationaal actief worden, ze moeten verder kunnen en durven gaan. Ze moeten niet alleen exporteren,

maar meer internationaal ondernemen. Vlaamse ondernemingen moeten zelf ook de wereld meer naar binnen halen, bijvoorbeeld in hun raad van bestuur en hun personeel.

Internationalisatie betekent dat ondernemingen voldoende middelen (kunnen) inzetten om buiten de eigen grenzen te werken. Maar het betekent ook dat onze regio aantrekkelijker wordt voor buitenlandse investeerders. Van de overheid mag verwacht worden dat ze de ambities van de eigen ondernemingen en de aantrekkingskracht van onze regio voor buitenlandse ondernemingen ondersteunt, door hen geen zwaarder fiscaal juk op te leggen dan de ondernemingen in het buitenland ondervinden. De ondernemingsfiscaliteit mag de internationale slagkracht van bedrijven en aantrekkingskracht van onze regio niet hypothekeren.

De ondernemingen moeten fiscaal meer zuurstof krijgen. Daarom moeten ook de lokale belastingen gemoderniseerd worden. Belastingen die los staan van het bedrijfsresultaat moeten verdwijnen, zowel op gemeentelijk als op provinciaal niveau. De Vlaamse regering moet ook druk en goodwill creëren om meer beslissingsautonomie te verkrijgen in de vennootschapsbelasting. De gewesten moeten de mogelijkheid krijgen gerichte belastingsverminderingen toe te kennen en zo de concurrentiekracht te verhogen. Dat is essentieel voor een kleine, open economie die voldoende aantrekkelijk wil blijven voor investeerders.

Excellent ondernemen betekent vandaag tevens innoveren en daarin ambitie tonen. Vlaanderen kampt al jaren met een innovatieparadox: de kennisopbouw is hoog, maar ze leidt maar moeizaam tot nieuwe activiteiten en nieuwe toepassingen. Dat moet dringend veranderen, door een beleid van gerichte keuzes.

De investeringen in Onderzoek en Ontwikkeling in Vlaanderen blijven vandaag ruim onder de Lissabon-norm van 3 procent (1% publiek, 2% privé). Ondanks de opmerkelijke stijging van de middelen voor wetenschap en innovatie onder de vorige Vlaamse regering, zullen we deze doelstelling volgend jaar niet halen, zoals de Lissabonagenda dat nochtans voorschrijft. Het innovatiebeleid in Vlaanderen volgt een bottom-up filosofie. Valabele projecten die sterk wetenschappelijk en economisch onderbouwd zijn, komen allemaal en op gelijke basis in aanmerking voor steun. De overheid maakt, met andere woorden, geen voorafgaande thematische keuzes. Dat beleid moet op projectniveau behouden blijven, niet op het strategische niveau. We kunnen in Vlaanderen onmogelijk in alles uitblinken. We moeten ons specialiseren en keuzes maken.

Daarom heeft Voka het voorbije jaar samen met de Vlaamse Raad voor Wetenschapsbeleid (VRWB) het initiatief genomen tot het opzetten van nieuwe

innovatiespeerpunten. Ook de sectoren en ondernemingen werden in het werk betrokken. 'Vlaanderen in Actie' (ViA) heeft de geselecteerde speerpunten bevestigd. In de ViA-ateliers zijn tien business cases geselecteerd, met ambitieuze technologische of andere kennisgedreven roadmaps. Ze mikken op sterke groeimarkten en bieden een groot valorisatiepotentieel. Ze zullen de vernieuwing van belangrijke sectoren van de Vlaamse economie versnellen. Een aantal ervan zijn georiënteerd rond bestaande speerpunten in microtechnologie en biotechnologie en nieuwe materialen. Andere zullen een doorbraak betekenen in groeidomeinen als milieu, energie en gezondheidszorg. ICT in de gezondheidszorg, translationeel onderzoek en de convergentie van nano en life sciences zijn deeldomeinen van een doorbraakstrategie rond gezondheidszorg.

De volgende stap is: expertise samenbrengen en infrastructuur opzetten. De overheid moet dat ondersteunen door voor substantiële steun te zorgen. De bedrijven moeten de kans krijgen om snel projecten op te starten binnen de toekomstclusters. De toekomstclusters moeten een vliegende start nemen vanaf september 2009. In de Vlaamse begroting 2010 moet meteen 200 miljoen euro vastgelegd voor innovatie. De komende jaren moet de extra O&O-inspanning van de overheid met zo'n 200 miljoen per jaar blijven groeien. Ook het bedrijfsleven moet zijn deel doen. Tegen eind 2014 moet de enveloppe die ze samen aan O&O besteden, 3 procent van het BRP (Bruto Regionaal Product) vertegenwoordigen.

We moeten bovendien resoluut kiezen voor open innovatie. Dat betekent dat het eigen O&O-laboratorium niet langer de enige of de geprivilegieerde leverancier van vernieuwing is. Kennis en ideeën worden ook gezocht bij universiteiten, bij publieke onderzoeksinstellingen en bij andere bedrijven, ook in het buitenland. Het opsporen van interessante trends is dan minstens even belangrijk als het uitvoeren van onderzoek. En het 'first mover'-voordeel, om als eerste een marktsegment te creëren of in te nemen, is belangrijker dan een defensieve beschermingsstrategie. Open innovatie veronderstelt verder actieve vorming van samenwerkingsverbanden.

Dit moet de komende regering doen:

1! De bedrijven moeten de kans krijgen om snel projecten op te starten binnen de toekomstclusters die uitgetekend werden door de Vlaamse Raad voor Wetenschapsbeleid en Voka, in samenwerking met de Vlaamse sectororganisaties. De toekomstclusters moeten een vliegende start nemen vanaf september 2009. In de Vlaamse begroting 2010 moet meteen 200 miljoen euro vastgelegd worden voor innovatie. De Vlaamse regering voorziet bovendien substantiële bijkomende middelen om later, na de opmaak van

[een duidelijke business case in elk geselecteerd domein, de bundeling van expertise mogelijk te maken. Elk van de tien domeinen heeft de ambitie om tegen 2020 aan de Europese top te staan.](#)

- > [De Vlaamse regering legt extra middelen vast om te investeren in onderzoek en ontwikkeling.](#) De Vlaamse regering trekt niet alleen voldoende middelen uit om tegen 2014 de Lissabonnorm van 3 procent van het BRP te halen, maar zorgt ook dat de middelen economisch en maatschappelijk doeltreffend worden ingezet. Ze bouwt daartoe de innovatie-subsidiekanalen (zoals IWT) verder uit.
- > [De Vlaamse regering diept de mogelijkheden uit van innovatief aanbesteden.](#) Dat is het aankopen van bestaande of het bestellen van nog te ontwikkelen vernieuwende producten of diensten. Zo wordt via overheidsopdrachten onderzoek en innovatie gestimuleerd.
- > [De Vlaamse regering ondersteunt en promoot open innovatie. Ze richt zich in het bijzonder op het sensibiliseren van KMO's.](#) De bestaande instrumenten worden daarvoor geoptimaliseerd en gestroomlijnd om ze complementair te maken. Waar mogelijk wordt samengewerkt met partners uit het veld om een maximaal bereik te garanderen op de meest efficiënte manier.
- > [De Vlaamse regering neemt initiatieven om de mobiliteit van werknemers aan te moedigen, in Vlaanderen en internationaal.](#) Talent moet vlotter kunnen bewegen tussen academische instellingen, bedrijven en overheden. Bovendien moet Vlaanderen aantrekkelijker worden voor buitenlands talent, en moeten ondernemingen dat buitenlands talent gemakkelijker kunnen aanwerven. De procedures daarvoor moeten eenvoudiger worden.
- > [De financieringsinstrumenten voor ondernemingen die tijdens de voorbije twee legislaturen ontwikkeld zijn, worden op hun resultaten beoordeeld \(reikwijdte aantal ondernemingen, effect ondernemerschap en groeistrategieën van bestaande bedrijven,...\). Op basis hiervan worden aanpassingen voorgesteld.](#)
- 2 ! [De bedrijven kunnen gemakkelijker financiering vinden, dankzij het hefboomeffect van de verruimde en versoepelde waarborgregelingen aan de banken en van de aandelenfinanciering door de Participatie Maatschappij Vlaanderen. De Vlaamse regering volgt dit hefboomeffect zeer strikt op.](#)
- > [De Vlaamse regering speelt pro-actief in op de financieringsinstrumenten ontwikkeld door de Europese Commissie, meer bepaald de Europese](#)

Investeringsbank (EIB). De Vlaamse overheid komt tegemoet aan de nood aan exportkredietverzekeringen.

- > De Vlaamse regering verrijkt de rol van Flanders Investment & Trade. FIT neemt de rol van regisseur op met de private sector als actor. FIT-Brussel regisseert en treedt op als coördinator, aanstuurder en back-office. Het buitenlandse netwerk van FIT wordt verder gevaloriseerd en aangestuurd vanuit de behoeften van de ondernemingen in Vlaanderen.

De Vlaamse regering hanteert het instrument van het publiek private partnerschap (pps) ook voor de stimulering van innovatie (IWT), internationalisering (FIT) en de ontwikkeling van talent (VDAB, Syntra). In die organisaties wordt de rol van regisseur en actor gescheiden en hoogwaardige niveaus van dienstverlening afgesproken.

- > De Vlaamse regering richt in samenwerking met de privé-sector een enig loket op met accountmanagement voor Directe Buitenlandse Investerings (DBI).
- > De fiscaliteit van de lokale besturen wordt gemoderniseerd. De administratieve lasten worden minimaal en er is niet langer discriminatie op basis van economische activiteit. Alle resultaatsonafhankelijke belastingen verdwijnen, zowel op gemeentelijk als op provinciaal niveau.

3 ! De lokale drijfkrachtbelasting wordt al met ingang van 2010 afgeschaft. De minderinkomsten voor de gemeenten worden gecompenseerd vanuit de Vlaamse begroting en/of door een verhoogde efficiëntie. Het gemeentelijk engagement van de fiscale stop in de lokale belastingen wordt tot na 2009 verlengd.

- > De Vlaamse regering stelt in haar contacten met de federale overheid alles in het werk om de vennootschapsbelastingen op een niveau te brengen dat competitief is met de buurlanden. De Vlaamse regering creëert druk en goodwill om meer beslissingsautonomie te verkrijgen in de vennootschapsbelasting. Niet alleen wordt het tariefniveau verlaagd, het systeem van de vennootschapsbelasting wordt zo hervormd dat investeringen worden aangemoedigd en dat gewesten en regio's een grotere beslissingsautonomie krijgen. De grondslag voor de vennootschapsbelasting blijft federaal. In dit kader wordt tevens de notionele interestaftrek behouden.

“De groeiende werkloosheid mag geen nieuwe groep mensen creëren die structureel inactief blijft. Want wanneer het weer beter gaat, zal er ook weer geschikt talent nodig zijn. Er is daarom nood aan een competentieagenda en een betere activering van werkzoekenden, ook de oudere onder hen.”

Alain Bernard (DEME)

Spoor 2

Actieve talentenmarkt

“Elk talent aan het werk, werk voor elk talent.”

Om onze welvaart te blijven financieren moet ons land tegen 2020 500.000 nieuwe actieven tellen. Ook als men rekening houdt met de voorspelde werkloosheid in 2009, betekent dat voor Vlaanderen tegen 2014 al 150.000 jobs extra.

De crisis laat zich voelen op de arbeidsmarkt. Eind maart telde de VDAB in Vlaanderen 191.563 werkzoekenden. Dat is 6,7 procent van de actieve beroepsbevolking. Tussen maart 2008 en maart 2009 steeg de werkloosheid in Vlaanderen al met meer dan 18 procent. Dit jaar komt er nog een pak werklozen bij. Sommige ramingen spreken voor België over 100.000 extra werklozen.

Opmerkelijk is dat de stijgende werkloosheidscijfers samengaan met een toenemend aantal openstaande vacatures. Eind februari 2009 bleef 25,6 procent van alle jobaanbiedingen bij de VDAB niet ingevuld. In november vorig jaar was dat nog 20,3 procent en in december 19,6 procent.

De combinatie van meer openstaande vacatures en hogere werkloosheidscijfers is een taaie paradox. Vlaanderen kampt al geruime tijd met een tekort aan gepast talent, waardoor vele openstaande vacatures niet of moeilijk ingevuld worden. Veel werklozen beschikken niet over de juiste competenties, omdat ze die niet ontwikkeld hebben of omdat ze een verkeerde studiekeuze hebben gemaakt.

Het tekort aan geschikte kandidaten toont zich vooral in technische beroepen. Dat heeft te maken met de maatschappelijke tendens om technisch onderwijs als minder interessant te beschouwen. Veel jongeren en ouders kiezen tegen beter weten in voor algemeen secundair onderwijs omdat dit ‘het beste’ zou zijn, terwijl de kunde en interesse van hun kind elders ligt. Het gevolg is schoolse vertraging, frustratie en veel talent dat niet tot ontwikkeling komt. Eenderde van de 18-jarigen heeft minstens 1 jaar schoolse achterstand. Volgens het HIVA verlaat nu 15 procent van de jongeren het ASO zonder diploma secundair onderwijs. De gevolgen voor de samenleving zijn ingrijpend: langs de ene kant onvoldoende gekwalificeerde technici en andere knelpuntberoepen, langs de andere kant zware, onnodige kosten voor de samenleving en ongemotiveerde jonge werknemers.

Daarom moet het technisch onderwijs worden opgewaardeerd tot het niveau van het algemeen onderwijs. Dat kan met betere technische infrastructuur, technische

vakken van een hoger niveau, meer mogelijkheden om zich in bepaalde onderwerpen te specialiseren, meer combinaties tussen technische en algemene vakken, enz.

Aan de schoolse achterstand en de uitstroom zonder diploma moet ook gewerkt worden door leren in secundair onderwijs flexibeler te organiseren: een eerste graad die functioneert als een observatieperiode, met voor iedereen naast de traditionele vakken ook een pakket aan technologische en technische vakken. En vervolgens een tweede en een derde graad met lesmodules die kunnen gecombineerd worden. Een zwaar pakket wiskunde (ASO) kan bijvoorbeeld worden gekoppeld met een module elektrotechniek. Telkens de jongere een module met succes afsluit, krijgt hij of zij een getuigschrift.

Maar het chronische tekort aan talent in Vlaanderen, heeft ook te maken met de lage arbeidsmobiliteit. Arbeidsmobiliteit wordt uitgedrukt in termen van jobanciënniteit: hoe lager deze is, hoe hoger de mobiliteit. In België bedraagt die gemiddeld bijna 10 jaar, in Denemarken nog geen 5 jaar. Het verouderde model van 'job for life' is in ons land nog te veel de norm.

Een weinig soepel en bijzonder restrictief arbeidsrecht betonneert de arbeidsmarkt, waardoor werkgevers ook minder gemakkelijk aanwerven. Ontslagrecht is nu vooral gericht op de bescherming in de bestaande job en finaal op afschrijving van mensen en al te weinig op hun activering. De effecten daarvan zijn een gebrek aan arbeidsmobiliteit en een lage werkzaamheidsgraad.

Ook de mobiliteit van werknemers en werkzoekenden over de grenzen van de gewesten heen is veel te laag. Werklozen worden te weinig aangemoedigd om een job aan te nemen in een andere regio. Er is te weinig aangepaste taalopleiding die het voor nu uitsluitend Franstalige Waalse en Brusselse werklozen makkelijker zou maken om een job in Vlaanderen te vinden.

Bedrijven kiezen vandaag voor talent dat het verschil kan maken. Onze arbeidsmarkt heeft dat unieke talent te weinig op voorraad.

Om de innovatiemachine draaiende te houden, zal de kennislat steeds hoger gelegd worden. De competenties om daarmee binnen een bedrijfsomgeving flexibel om te gaan, worden cruciaal. Uit Europees onderzoek blijkt dat bijna 70 procent van de Vlaamse beroepsbevolking laag geschoold is of maximaal over een diploma secundair onderwijs beschikt. Veel schoolse kennis is bovendien verouderd en achterhaald. Het dus bijzonder belangrijk dat werknemers hun kennis, vaardigheden en attitudes aanscherpen.

De vraag die elke onderneming zich vandaag stelt is: van welke talenten moet ik me verzekeren om in een internationale context het verschil te blijven maken en te kunnen groeien en welke competenties verwacht ik van deze medewerkers? De vragen die elke persoon op de arbeidsmarkt zich zal moeten stellen zijn: welke van mijn competenties maken mijn toegevoegde waarde uniek zodat ik me kan verzekeren van werk? In wat ben ik goed en welke competenties zal ik moeten bijspijkeren?

Persoonlijke competentieontwikkeling kan slechts lukken wanneer alle actoren hierbij hun verantwoording afleggen: het individu, de werkgever en de overheid. De overheid moet voorzien in een juist ondersteunend kader dat eenieder voor zijn verantwoordelijkheid plaatst en de opleidingsmarkt voldoende zuurstof geeft.

Verandering is ook nodig in de manier waarop de arbeidsmarkt zelf geregeld is. Ondernemingen willen flexibeler met werknemers omgaan. Ze willen talent kunnen ruilen voor nieuwe talenten. Werknemers van hun kant zien hun jobzekerheid afbrokkelen. Ze moeten het concept van jobzekerheid ruilen voor werkzekerheid (employability): de zekerheid steeds nieuw werk te zullen vinden door de eigen competenties te blijven ontwikkelen.

Ondernemingen in moeilijkheden moeten gebruik kunnen maken van toegankelijke mechanismen om moeilijkheden te overbruggen. Deze mechanismen (zoals economische werkloosheid) moeten inzetbaar zijn zowel voor arbeiders, als tijdelijk in deze crisisperiode, voor bedienden.

Als ondernemingen zichzelf opnieuw moeten kunnen uitvinden, dan moeten ze een beroep kunnen doen op een aangepast flexibel arbeidsmarktbeleid dat de overgang faciliteert. Het grote sociaal passief dat de ontslagkost (voor bedienden) kenmerkt, moet worden herijkt richting werkzekerheid. De ontslagvergoeding moet worden geactiveerd als een instrument van competentieontwikkeling dat de betrokkene ondersteunt om snel opnieuw aan het werk te gaan. De werkloosheidsvergoeding moet voldoende inkomenszekerheid geven, maar vooral mensen sneller motiveren om terug actief te worden.

Het moet voor ondernemingen gemakkelijker worden om talent aan te trekken uit het buitenland. De grenzen moeten verder worden geopend. De federale overheid is vandaag bevoegd voor de normering van de tewerkstelling van buitenlandse arbeidskrachten. De federale overheid bepaalt welke arbeidskrachten kunnen tewerkgesteld worden in het Vlaamse Gewest. Ze houdt daarbij vaak geen rekening met de specifieke situatie op de arbeidsmarkt in de regio. De economie legt flexibiliteit op aan de ondernemingen. Die flexibiliteit moet kunnen vertaald worden

naar de arbeidsmarkt en naar de opleidingsmarkt, die beiden internationaler (moeten) worden.

De volgende Vlaamse regering moet de arbeidsmarkt herstellen en klaarstomen voor de periode na de crisis. Daartoe moet ze de bevoegdheden uitputten waarover ze beschikt. Wordt ze afgeklemd door federale regels, dan moet ze ijveren voor een hervorming van deze regels of een gezonde basis bouwen om deze bevoegdheid over te nemen.

Dit geldt in het bijzonder voor de instrumenten om werklozen en niet-werkzoekenden te activeren. Zo moet de Vlaamse regering zorgen dat ze de exclusieve bevoegdheid verwerft voor selectieve RSZ-kortingen en voor de activering van de werkloosheidsuitkeringen. Dat alles vraagt om een andere benadering door de werkenden zelf, van starters tot oudere werknemers en van laag- tot hooggeschoolden, maar ook door ondernemingen, door aanbieders van onderwijs en vorming, door overheden en sociale partners.

Dit moet de komende regering doen:

- 4 ! Voor elke onderneming wordt het gemakkelijker om te herstructureren dankzij het verlagen van de voorziene 120 uur outplacement naar maximaal 60 uur. Dat gebeurt binnen het jaar. De Vlaamse regering neemt het standpunt in dat de federale collectieve ontslagvergoeding terug goedkoper moet worden.
- > De Vlaamse regering vereenvoudigt de procedures die een bedrijf moet doorlopen voor collectief ontslag, zonder op de kwaliteit van het resultaat in te leveren. De begeleidingsplannen moeten gemakkelijker en sneller kunnen.
 - > De beroepsbevolking wordt geactiveerd zodat de werkzaamheidsgraad stijgt tot 70 procent in 2014. Daarin put de Vlaamse regering haar bevoegdheden uit. Tegelijk streeft ze naar homogene bevoegdheden inzake de begeleiding, opvolging, controle en sanctionering van werkzoekende uitkeringsgerechtigde werklozen. Hetzelfde doet ze voor de activering van de werkloosheidsuitkering.
 - > De werkzaamheidsgraad van kansengroepen (allochtonen, ouderen, mensen met een handicap) moet omhoog en is in het ideale geval deze van een doorsnee Vlaming. Daartoe ontwikkelt de regering in samenspraak met de sociale partners nieuwe initiatieven, zoals nog meer opleiding.
 - > De Vlaamse regering zorgt ervoor dat de VDAB binnen enkele jaren alle oudere werklozen, tot en met 60-plussers, bereikt via bemiddeling en opleiding.

Daarmee gaat ze nog een stap verder dan de recente afspraken over een sluitende aanpak van oudere werkzoekenden tot 53 jaar.

- > De Vlaamse regering hervormt het secundair onderwijs met het oog op het verminderen van leervertragingen en het opwaarderen van technologie en bedrijfspraktijken. Ze legt de beslissing over de studiekeuze op een later moment, breekt de beschotten af tussen de studierichtingen ASO, TSO, KSO en BSO responsabiliseert de inrichtende machten om de uitstroom zonder diploma en de leervertraging terug te dringen. De positieve resultaten van de proeftuinen uit het project 'Accent op Talent', worden afgerond en structureel in de schoolse praktijk omgezet.
- > De Vlaamse regering maakt ons onderwijs internationaal. Leerlingen worden vaker in aanraking gebracht met andere talen. De Vlaamse regering past de taalwetgeving aan, zodat het mogelijk wordt in het hoger onderwijs vakken in bijvoorbeeld het Engels te doceren.
- > De Vlaamse regering maakt de opleidingsmarkt dynamischer. Ze vervangt de subsidies aan de aanbieders van opleidingen door tegemoetkomingen aan degene die een opleiding volgt of aan bedrijven die medewerkers op opleiding sturen.
- > De Vlaamse regering splitst de VDAB volledig op. Het deel dat het arbeidsmarktbeleid uitvoert, komt daardoor volledig los van het deel dat op marktconforme wijze diensten aanbiedt. Ook ten aanzien van Syntra wordt zo'n opdeling georganiseerd.
- > De Vlaamse regering responsabiliseert de VDAB verder om mensen ertoe te bewegen om in Vlaanderen te komen werken. De VDAB moet hiervoor de samenwerking met bemiddelaars in Brussel en Wallonië verder uitdiepen. De Vlaamse regering gaat de dialoog aan met de andere gewestregeringen om hun respectieve bemiddelingsdiensten in dezelfde zin te responsabiliseren.
- > De Vlaamse regering kiest voor een flexicuritymodel en investeert maximaal in vorming. De Vlaamse regering ijvert om de bevoegdheid te krijgen om te kunnen sanctioneren, de werkloosheidsuitkering meer te kunnen activeren en in al zijn facetten een eigen doelgroepenbeleid te kunnen voeren.

“Zorg is een groeimarkt, maar de regels en de aanbodfinanciering geven het privé-initiatief geen gelijke kansen om zich te ontwikkelen. Dat kan beter: de overheid moet innovatie in de (gezondheids)zorg stimuleren en de kwaliteit en betaalbaarheid voor de patiënt beschermen.”

Ben Van Assche (Armonea)

Spoor 3

Innovatieve gezondheidszorg

“Een zo goed mogelijke zorg mogelijk maken voor een zo breed mogelijk publiek op een manier die duurzaam kan gefinancierd worden.”

Goede zorg – ouderenzorg, gezondheidszorg – wordt de komende jaren één van de belangrijkste uitdagingen. De markt van de gezondheidszorg biedt een belangrijke kans voor de creatie van welvaart, innovatie en nieuwe jobs. Maar het wordt een even grote uitdaging om de betaalbaarheid en de toegankelijkheid ervan te kunnen blijven voorzien.

Gezondheidszorg en ouderenzorg worden steeds belangrijker naarmate de bevolking verouderd. De vergrijzing zal de zorgkosten doen toenemen. Bovendien maken innovaties meer gezondheid mogelijk. Ook technologische vernieuwing verhoogt de vraag. Zorgkosten kunnen erdoor stijgen, maar innovaties zorgen ook voor meer efficiëntie, meer kwaliteit tot uiteindelijk zelfs besparingen doordat het resultaat van de zorg verbetert.

Op zich geen probleem, als daar de nodige financiering tegenover staat. Maar daar knelt het schoentje. Stijgende ouderenzorg en groeiende gezondheidsuitgaven vergen hogere budgetten, die in ons systeem vooral verhaald worden op hogere loonkosten. Dat maakt werk geven duurder. De financiering van onze zorg via werk zet ons model onder druk. Om de stijgende zorgbehoefte te betalen moet de werkzaamheidsgraad omhoog. Er zijn meer mensen nodig aan het werk, en ze zullen alsmat meer moeten afdragen om de zorg te betalen.

Vandaag regelt de Vlaamse regering het zorgbeleid via programmatienormen, kwaliteitscriteria en subsidies. Maar die blokken de vernieuwing af. De kwaliteitscriteria zijn veel te sturend en overreguleren de markt. Dat maakt het moeilijk om nieuwe en creatieve diensten te ontwikkelen. Het systeem werkt discriminerend ten aanzien van private zorgverstrekkers. De Vlaamse zorgverzekering is geen echte verzekering en het mechanisme om niet-medische zorgfactoren zoals rusthuiskosten, opvang en verzorging te financieren, leidt regelrecht naar een budgettair tekort voor de Vlaamse overheid.

Er is een nieuw financieringssysteem nodig voor onze zorg, en de markt van de (gezondheids)zorg zelf moet meer ondernemingsgewijs georganiseerd worden. De vicieuze cirkel van oplopende kosten kan maar worden doorbroken wanneer men zichzelf een keurslijf oplegt:

- het beperken van de publieke uitgaven zodat zich geen buitensporige stijgingen voordoen in de begroting;
- het verhogen van de toegevoegde waarde van de social profit;
- de extra middelen die nodig zijn om de kwaliteit van de zorg, de toegankelijkheid ervan en de tevredenheid van de patiënten te behouden, zoveel mogelijk te laten ‘verdienen’ door meer ondernemersinitiatief op de markt.

Het keurslijf aanvaarden betekent: meer innovatie mogelijk maken, in de zorg, in het aanbod, in het systeem, in de manier waarop het zorgbeleid gevoerd wordt.

Om in de zorgmarkt innovaties op te wekken, dient men de voorwaarden daartoe te scheppen: meer ondernemerschap en ruimte voor creativiteit.

Een belangrijk potentieel ligt in nieuwe partnerships of netwerken tussen social profit en commerciële spelers. Dat kan leiden tot open innovatie. Het volstaat na te gaan waar social profit en commerciële sector elkaar kunnen versterken en aanvullen. Zowel op het vlak van het aanbod van zorg, als op het gebied van ondersteunende processen in ICT, logistiek en organisatie, kan kruisbestuiving aanzienlijke efficiëntie- en effectiviteitwinsten opleveren.

Het zorgbeleid kan fundamenteel beter, als het beleid anders georganiseerd wordt, want vandaag is het versnipperd over de federale overheid en de gemeenschappen. Het federale niveau is bevoegd voor de ziekteverzekering en het curatieve gezondheidsbeleid, de gemeenschappen zijn bevoegd voor het preventieve gezondheidsbeleid en voor de niet-medische bijstand aan personen. De verschillende manier waarop elk niveau het beleid invult, zorgt voor inefficiëntie. Vlaanderen legt de klemtoon op eerstelijns geneeskunde, terwijl Franstalig België opteert voor specialistische geneeskunde en zorg in ziekenhuizen. Vlaanderen focust al jaren op een preventief beleid, in Wallonië is dat nagenoeg onbestaande. Om fundamenteel iets te kunnen veranderen, moeten de bevoegdheden homogeen gemaakt worden. Alleen dan kan zorg geïntegreerd beheerd worden, als een geheel van preventieve zorg, curatieve zorg en nazorg.

Onze zorg behoort tot de beste van de wereld. Van die troef moet Vlaanderen meer gebruik maken. Onze kennis en ons zorgsysteem, met zijn korte afstand tussen verstrekkers en gebruikers, kan buitenlandse investeerders aantrekken. De Vlaamse gespecialiseerde geneeskunde kan ter beschikking gesteld worden van buitenlandse patiënten. Deze internationale valorisatie gebeurt nu te weinig, omdat de sector te weinig benaderd wordt als een economische sector die toegevoegde waarde kan genereren in het buitenland.

Dit moet de komende regering doen:

- > De Vlaamse regering maakt ruimte voor commerciële spelers op de markt van de zorgdiensten. In plaats van regels op te leggen en vast te leggen welke middelen moeten ingezet worden, spreekt de overheid voortaan een welbepaalde kwaliteit en resultaat af.
- > De Vlaamse regering maakt geen onderscheid meer tussen publieke, social profit of private aanbieders op de markt van de zorg. Ze komt de gebruiker financieel tegemoet en stapt af van het subsidiëren van de aanbieder. Zo kunnen alle ondernemingen in de zorg onder gelijke voorwaarden met elkaar concurreren.
- > De Vlaamse regering brengt de zorgverzekering terug tot haar kern: een verzekering. Elke consument wordt aangemoedigd om zich te verzekeren tegen latere kosten. De private verzekeringsmarkt kan haar rol spelen.
- > De financiering en inzet van de subsidies van het VIPA (Vlaams Infrastructuurfonds voor Persoonsgebonden Aangelegenheden) wordt grondig doorgelicht. De VIPA-subsidies worden omgevormd tot leningen en de waarborgregeling wordt bijgestuurd zodat ook private ondernemers die zorg en infrastructuur niet in één hand beheren, aanspraak kunnen maken op deze overheidsservice.
- > De overheid investeert in ICT die patiëntensystemen met elkaar laat praten. Daarrond wordt een pilootproject opgezet. Bedrijfsleven, kennisinstellingen, universiteiten en ziekenhuizen ontwikkelen hiervoor een gemeenschappelijk businessplan en voeren dat tevens via samenwerking uit.
- > De Vlaamse regering investeert in projecten van translationele geneeskunde. Translationele geneeskunde houdt zich bezig met de kruisbestuiving tussen de klinische praktijk en het onderzoek in het medische labo. De wisselwerking tussen bedrijven en kennisinstellingen die daarvoor nodig is, krijgt vorm in een nieuwe excellentiepool.
- > De Vlaamse regering maakt internationaal promotie rond onze 'zorg'. Ze ontwikkelt daarvoor met FIT een strategie. Bij de uitwerking wordt samengewerkt met alle publieke, social profit en private actoren.
- > De Vlaamse regering kiest voor een geïntegreerd gezondheidsbeleid. Preventieve zorg, curatieve zorg en nazorg vormen een samenspel. Maar in het beleid vallen ze onder verschillende beleidsniveaus. De Vlaamse regering overtuigt de andere overheden van het belang van de geïntegreerde aanpak en het overhevelen van de bevoegdheden.

“Brussel en zijn rand hebben veel kansen gemist omdat er ondoordacht werd gepland, los van elkaar. We moeten komaf maken met die ondoordachte situaties: de verschillende gewesten moeten een gecoördineerd beleid voeren om onze hoofdstad en zijn economisch hinterland aantrekkelijker te maken voor investeerders en talent. Brussel en zijn rand moeten zich bewust zijn van hun nationale én internationale aantrekkingskracht, en moeten in overleg met elkaar werken aan realistische en pragmatische oplossingen.”

Karel Lowette (Architectuurbureau Lowette)

Spoor 4

Metropool Vlaanderen, met Brussel als vlaggenschip

“Meet the world in Brussels meets the World.”

“De metropool Vlaanderen is creatief, open en gastvrij.”

In een creatieve kenniseconomie kan van steden een grote kracht uitgaan. Ze kunnen de rol opnemen van groeimotor. De Vlaamse grootsteden hebben op dat vlak een groot potentieel – zowel de grote steden in Vlaanderen, als, in het bijzonder, de Metropool Brussel.

Succesvolle stedelijke ontwikkeling wordt gedragen door een combinatie van een krachtig stedelijk beleid en de aanwezigheid van creatieve actoren die innovatieve economische activiteiten ondersteunen. De Amerikaan Richard Florida schreef er zijn boek “The Rise of the Creative Class” over. Waar de creatieve klasse woont, vestigen zich bedrijven, worden nieuwe ondernemingen gestart en neemt de werkgelegenheid toe. Menselijke creativiteit is de motor van de economische groei in de 21ste eeuw, zo schrijft Florida. En de stad is de plek waar dat allemaal gebeurt. Volgens Florida zullen steden dergelijk talent kunnen aanspreken als ze scoren op drie T's: Talent of het aantal hoogopgeleiden, Technologie of de concentratie van innovatie en de aanwezigheid van kennisclusters, en Tolerantie of de openheid voor nieuwkomers, rassen en leefstijlen. Maar onze steden moeten internationaal ook aantrekkelijk zijn op vlak van de economische basics. Het moet er goed ondernemen zijn, er moet bedrijfsruimte beschikbaar zijn, de stad moet bereikbaar zijn en het milieu moet er aangenaam en veilig zijn voor wonen en werk.

Brussel is nu al sterk internationaal en kosmopolitisch georiënteerd. Samen met de Rand, de arrondissementen Halle-Vilvoorde en Nijvel, vormt het een krachtig internationaal economisch centrum met veel groeipotentieel. De ontwikkeling van deze Brusselse metropool wordt echter doorkruist door een ruimtelijke ordening die weinig doordacht en incoherent is, als gevolg van een verschil in visie tussen de gewesten. Dat geldt onder meer voor de inplanting van bedrijventerreinen, winkelcentra, congrescentra, sportinfrastructuur of culturele infrastructuur. Infrastructuurwerken om de bereikbaarheid te verbeteren van Brussel en de zones die zich op de grens van het Vlaamse en Brusselse Gewest bevinden, komen moeilijk van de grond. Voorbeelden daarvan zijn het Gewestelijk Expressnet, de optimalisering van de Ring 0 en de ontwikkeling van Brussels Airport.

Brussel is ook een vlaggenschip voor Vlaanderen. Daarom moet de nieuwe Vlaamse regering de troeven van de hoofdstad en van de metropool sterker ontwikkelen. Ze dient de bereikbaarheid te verbeteren. Brussel moet aantrekkelijker worden als vestigingsplaats voor de internationale zakenwereld en als pleisterplaats voor toeristen. Bij het uittekenen van deze plannen moet de Vlaamse regering samenwerken met de partners uit het bedrijfsleven die nu al betrokken zijn bij het project 'Business Route 2018 for Metropolitan Brussels' van Voka, Beci, UWE en VBO.

De steden stimuleren als economische groeimotor, dat betekent ook investeren in ruimte voor ondernemingen, in veiligheid en in leefbaarheid. Nemen we opnieuw Brussel als voorbeeld. Brussel is de derde rijkste regio in Europa in termen van BRP per hoofd van de bevolking, maar de stad kent een hoge graad van sociale polarisering, armoede en uitsluiting. Dat veranderen kan via doorgedreven opleiding, het mobieler maken van werkzoekenden, samenwerking tussen de verschillende regionale actoren, onder andere op het vlak van arbeidsbemiddeling, infrastructuur en onderwijs. Vlaanderen heeft daar een verantwoordelijkheid, want een belangrijk deel van onze rijkdom wordt gecreëerd in Brussel en zijn periferie.

Ook andere Vlaamse grootsteden worden in hun economische kracht gehinderd door een gebrek aan duidelijke keuzes. Keuzes maken duurt te lang, ze uitvoeren duurt nog langer. Een typevoorbeeld is de regio Antwerpen die in de toekomst dreigt te verstikken door dichtslibbend verkeer. De slechte bereikbaarheid van de steden laat zich via uitwaaiers tot ver in het Vlaamse land voelen. Daarom moet het geplande Masterplan Antwerpen er snel komen.

De ontwikkeling van onze grootsteden moet strategisch aangepakt worden, in al zijn facetten, zonder de realiteit uit het oog te verliezen. Dat kan door een aantrekkelijke pool van diensten, faciliteiten, ontspanning en cultuur aan te bieden. Creatief talent en investeringen richten zich op een moderne omgeving waar het goed werken en aangenaam leven is. Omdat onze grote en kleine steden naar internationale maatstaven zeer sterk met elkaar verweven zijn - geografisch, economisch en sociaal - kan dit het beste inter-stedelijk aangepakt worden, op Vlaams niveau. Vlaanderen is tenslotte één grootstedelijk gebied en de beschikbare middelen zijn beperkt. De aanpak van Brussel moet gebeuren in interregionaal overleg tussen Brussel, Vlaanderen en Wallonië.

Dit moet de komende regering doen:

- > Vlaanderen ontwikkelt en implementeert voor de Vlaamse steden en Brussel een coherent en doorgedreven imago-beleid naar de internationale gemeenschap.
- > De Vlaamse regering werkt samen met het Brusselse en Waalse Gewest aan een interregionaal masterplan voor de mobiliteit in de Brusselse metropool. Dat masterplan omvat een integrale visie om alle verkeersstromen te optimaliseren: wegen, waterwegen, spoorwegen, fietsverkeer, gemeenschappelijk vervoer, rekeningrijden, technische verkeersbegeleiding,... De drie gewesten vormen de dragers van dit plan. Ook de federale overheid wordt betrokken. Het plan zet een agenda uit van prioritaire infrastructuurwerken.
- > De Vlaamse regering maakt werk van een klantvriendelijk onthaalbeleid voor expats. Expats kunnen terecht bij een (meertalig) loket voor een snelle administratieve afhandeling van verblijfs- en werkvergunningen. Buitenlandse investeerders worden *business class* behandeld. Vanuit een duidelijke strategie en via een excellente dienstverlening wordt gefocust op investeerders die men echt wil.
- > De Vlaamse regering wil functioneel samenwerken met de Franse gemeenschap, het Waalse Gewest en het Brusselse hoofdstedelijk Gewest. Niet alleen met de bedoeling om een interregionaal samenwerkingsverband op te zetten voor het aantrekken van Europese hoofdkantoren en verkoopskantoren van investeerders uit de BRIC-landen in de Brusselse metropool. Ook in het kader van een nieuwe interregionale pps voor de toeristische promotie en citymarketing van de Brusselse metropool. In dat samenwerkingsverband worden alle betrokken besturen opgenomen (gemeenten, gemeenschappen en gewesten) evenals de private actoren.
- > De Vlaamse regering investeert samen met de Brusselse regering in een nieuw, hedendaags centrum voor grote congressen en evenementen – een centrum dat internationaal opvalt als architecturale landmark. Het legt de link met de positie van Brussel als feitelijke hoofdstad van de EU en als kruispunt van Europese culturen.

“Ook Vlaanderen moet de klimaatdoelstellingen halen. Omdat onze energie de komende jaren al duurder wordt door alle noodzakelijke investeringen, mogen we de lat voor Vlaanderen niet hoger leggen dan in de rest van Europa. Een kostenefficiënt energiebeleid staat voorop als we onze energie-intensieve industrie willen vrijwaren.”

Frank Bruyneel (SpanoGroup)

Spoor 5

Duurzame en betaalbare energie

“Slimme energie voor economische groei.”

Energie speelt een belangrijke rol in ons leven. Ook in dat van ondernemingen. En dus kunnen we maar beter zorgen dat die energie er zeker is en dat ze niet te duur is. Want ze bepaalt mee de competitiviteit van onze regio. De komende jaren zal de Vlaamse regering een slim antwoord moeten geven op drie uitdagingen.

Een eerste belangrijke uitdaging is het behoud van een competitieve prijs. Alle ondernemingen zijn afhankelijk van energie, met bovenaan de energie-intensieve bedrijven. De energieprijis volgt de wet van vraag en aanbod op de markt. Maar in het geval van de Europese elektriciteit- en gasmarkt werkt die nog steeds niet optimaal. Daarenboven werden in enkele EU-landen, zoals Frankrijk, specifiek prijsmaatregelen genomen voor eigen ondernemingen. Onze ondernemingen lijden hierdoor een competitief nadeel.

Daarom moet België zich blijvend verzekeren van een goede werking van de elektriciteits- en gasmarkt. Regulators dienen daar hun werking op af te stemmen. De overheid zorgt voor een degelijk flankerend beleid, dat steunt op rechtszekerheid. Het moet ook gemakkelijker worden voor nieuwkomers om op onze markt energie aan te bieden. Vlaanderen moet binnen zijn mogelijkheden nieuwe investeringen in productiemiddelen bevorderen.

De tweede uitdaging heeft te maken met het verkrijgen van de zekerheid dat er altijd voldoende energie geleverd kan worden. Want als de stroom wegvalt, vallen ook onze machines en computers uit en onze liften stil. We kunnen dan wel efficiënt met elektriciteit omspringen, sowieso zal dat niet voldoende zijn om de stijgende behoefte op te vangen. Dat kan wel door prioritair te investeren in binnenlandse productie en - bij piekbelasting - het ontbrekende deel in te voeren uit het buitenland.

Een derde evolutie die een slim antwoord verdient, is het ‘groener’ worden van de energiemarkt en de daaraan gekoppelde focus op hernieuwbare bronnen en nieuwe toepassingen. Dat vertaalt zich in een hele reeks doelstellingen die in belangrijke mate gaan bepalen met welke energieconversietechnologie we in de toekomst energie inzetten. Zo moet België tegen 2012 zijn CO₂-emissies met 7,5 procent verminderen ten opzichte van 1990. Voor Vlaanderen betekent dat een reductie met 5,2 procent. Deze Vlaamse doelstelling lijkt dankzij (sic!) de economische crisis

binnen bereik. De ambities voor de periode daarna liggen hoog. Voor de sectoren die niet onder emissiehandel vallen, zoals sommige industrieën, transport, verwarming van gebouwen, landbouw en afvalverwerking wordt aan België tegen 2020 een CO₂-vermindering opgelegd van 15 procent ten opzichte van 2005.

Europa grijpt verder rechtstreeks in door België tegen 2020 te verplichten om zijn *bruto* gebruik aan energie voor 13 procent uit hernieuwbare bronnen te halen, zoals biomassa, zonne-energie en windenergie. Vlaanderen heeft zichzelf de doelstelling opgelegd om tegen 2020 13 procent van zijn *elektriciteits*verbruik uit hernieuwbare bronnen te halen. Het huidige Belgische potentieel voor hernieuwbare energie wordt echter maar geraamd op 9,3 procent. Als Vlaanderen de eigen doelstelling voor hernieuwbare elektriciteit wil halen, zal het duidelijk inspanningen moeten leveren.

De EU-richtlijn die België 13 procent hernieuwbare energie oplegt, gaat uit van het principe van subsidiariteit. Daardoor blijven de huidige verschillen in nationale politiek, bijvoorbeeld omtrent tarieven, certificaten en tenders, buiten schot. We betreuren dat de nieuwe richtlijn geen sterkere impuls geeft tot harmonisering en een integrale aanpak. Want dat zou comparatieve- en schaalvoordelen toelaten, en het begin vormen van een Europese markt van groene stroom en 'Groene Stroom Certificaten'.

Alleen zal België de opgelegde doelstelling van 13 procent hernieuwbare energie nooit kostenefficiënt kunnen bereiken. De EU-richtlijn voorziet een aantal mogelijkheden voor internationale samenwerking. De Belgische en regionale overheden moeten daarvan gebruik maken via statistische uitwisselingen en gemeenschappelijke projecten binnen de EU en met derde landen.

Meer hernieuwbare energie kan ons minder afhankelijk maken van het buitenland. Maar de meeste hernieuwbare energiebronnen zijn momenteel niet concurrentieel met de klassieke (fossiele) energiebronnen en hebben financiële ondersteuning nodig. Bovendien vereisen ze belangrijke investeringen, om de verspreide productie te koppelen aan het net. Hernieuwbare en decentrale bronnen zoals wind, zon en biomassa zijn vaak niet constant beschikbaar, waardoor back-upcapaciteit noodzakelijk is. Dat alles leidt tot meerkosten die worden doorgerekend aan de klant, en die vooral de competitiviteit van de energie-intensieve industrie ondergraven.

Voor onze ondernemingen zal de stijging van de directe kosten door meer hernieuwbare energie zich meer dan gemiddeld doen voelen. Onze bedrijven zijn immers meer dan gemiddeld in de EU15 afhankelijk van energie. Schattingen gaan ervan uit dat de directe kosten van meer hernieuwbare energie tot 0,85 procent van

het BBP meerkosten zal leiden, in vergelijking met 0,5 procent van het BBP in de EU15. Dat is omgerekend 1 miljard euro per jaar meer. De Belgische en regionale overheden zullen dus de mogelijkheden tot flexibiliteit maximaal moeten benutten om de meerkosten te beperken.

Er zullen ook investeringen moeten volgen in het elektriciteitsnet. Dat is nu gebouwd om centrale productie via een watervalstelsel te transporteren tot bij de klant. Maar de decentrale productie groeit nu reeds spectaculair. Op sommige plaatsen is er onvoldoende capaciteit aanwezig om deze lokale producties aan te sluiten. Daardoor neemt het risico op storingen toe. Dat heeft een negatief effect op de kwaliteit van de levering van elektriciteit. Om het net aan te passen zijn zware investeringen nodig. Voor de periode 2008-2015 worden deze alleen al voor Eandis geraamd op 240 miljoen euro.

Het net zal in de nabije toekomst ook tweerichtingsverkeer moeten toelaten, bijvoorbeeld wanneer de zonnepanelen op het dak van een gezinswoning meer produceren dan het gezin verbruikt. Daarvoor moet het evolueren naar een 'smart grid'. Een kernelement van zo'n slim net zijn de slimme elektriciteitsmeters, die tweewegscommunicatie mogelijk maken, de gehele stroomkwaliteit meten en uitbreidbaar zijn.

Ook de uitbouw van slimme netten zal veel investeringen vragen. Maar de uitbouw ervan biedt tevens de mogelijkheid om nieuwe diensten aan te bieden. De technologie kan bovendien geëxporteerd worden.

Drie uitdagingen voor het beleid dus, die in combinatie met elkaar evenwichtig moeten beheerd worden: zekerheid van voldoende aanbod, een competitieve prijs en duurzaamheid. Dit evenwicht bereiken kan niet anders dan via de weg van meer kostenefficiëntie en innovatie, zowel op het vlak van aanbod, als van transport als van verbruik.

Dit moet de komende regering doen:

5! Voor een onderneming wordt energie goedkoper. De meerkosten van hernieuwbare energie vallen voor onze industriële bedrijven niet hoger uit dan in de ons omringende landen.

> De uitgangspunten van de Vlaamse regering zijn leveringszekerheid, competitieve prijzen en milieuvriendelijke energie. Er wordt gekozen voor een realistische stijging van het aandeel hernieuwbare energie, die steunt op

overwegingen op het vlak van kostenefficiëntie. De elektriciteitsprijs wordt bewaakt en de meerkosten als gevolg van de doorrekening van de hernieuwbare-energiedoelstellingen lopen niet hoger op dan het gemiddelde van onze buurlanden. In het bijzonder wordt een versterkte degressiviteit en aftopping van de meerkosten voorzien voor de energie-intensieve ondernemingen. Ondernemingen kunnen hun energiekosten beheersen en krijgen de kans om hernieuwbare energie op een rendabele manier in te zetten.

- > Vlaanderen zet zich in om de marktwerking op de energiemarkten te verbeteren. Vrije concurrentie op Europees niveau biedt de beste garantie voor competitieve prijzen en bevoorradingszekerheid.
- > De Vlaamse regering stopt met het verhogen van de energierekening via het doorrekenen van nieuwe initiatieven in de distributievergoeding. De ondernemingen worden gestimuleerd om hernieuwbare energieproductie op hun terreinen te realiseren. Als ze dat doen, worden ze ervoor beloond.
- > Warmtekrachtkoppeling (WKK) vormt een kostenefficiënte oplossing om energie te besparen. Daarom wordt het systeem van warmtekrachtcertificaten verder gezet.
- > De Vlaamse regering stimuleert onderzoek en investeringen in en het gebruik van hernieuwbare energie. Vlaanderen zet samenwerkingen op met andere landen of regio's rond kostenefficiënte hernieuwbare-energieprojecten.
- > In uitvoering van het Vlaamse klimaatbeleidsplan en de ViA-doelstellingen gaat de Vlaamse regering verder met verbeteren van de energie-efficiëntie en het verlagen van de CO₂-uitstoot. Voor de energie intensieve bedrijven gebeurt dit – waar zinvol in de nieuwe EU-context - door middel van een convenantenaanpak.
- > De Vlaamse regering beslist om de opgebouwde kennis over benchmarks en benchmarkconvenanten - in het bijzonder in verband met de methodologie - proactief te valoriseren met de andere EU-landen.
- > De Vlaamse regering richt haar beleid op het verder verbeteren van de energieprestaties van nieuwe en bestaande gebouwen. Vlaanderen zal daartoe het E-peil van de woningen stelselmatig verstrengen, rekening houdend met de economische haalbaarheid. De Vlaamse regering onderzoekt of hiertoe een vernieuwd systeem van gewaarborgd wonen kan ontwikkeld worden,

toegespitst op het verlenen van garanties voor de extra energiebesparende maatregelen. Het Energierenovatieprogramma 2020 voor bestaande woningen wordt verder gezet met de nadruk op kostenefficiënte maatregelen.

- > De Vlaamse regering kiest voor slimme netten. Er wordt een innovatieplatform rond opgezet en via pps geïnvesteerd in de ontwikkeling van de technologie. Er wordt een actieplan uitgeschreven voor de uitrol van slimme meters en slimme netten in Vlaanderen. De impact daarvan op de distributiekosten wordt beperkt.

- > Vlaanderen wil een belangrijk internationaal uitwisselingsplatform zijn voor energiestromen. Hiertoe worden de grensoverschrijdende netten uitgebreid en versterkt. Vlaanderen dringt binnen de Belgische context aan op het sterker uitbouwen van deze positie.

“Vlot multimodaal verkeer en een goede bereikbaarheid zijn cruciaal om onze positie als logistiek knooppunt in Europa te behouden en te versterken. Net zoals werknemers al carpoolend samenwerken, moeten ook bedrijven op een innovatieve manier samenwerken om goederen optimaal vanuit het hinterland te transporteren. Dat ondersteunt de economische groeikracht van Vlaanderen op een duurzame manier.”

Luc Hooybergs (Nike)

Spoor 6

Slimme draaischijf van Europa

“Logistiek met een hoge toegevoegde waarde voor iedereen.”

Vlaanderen kijkt uit over een uniek Europees hinterland waar een enorme koopkracht geconcentreerd is. Onze regio vormt daardoor een uitstekende uitvalsbasis om Europese centrumlanden te bevoorraden. Het verstevigen van onze positie en de investeringen daarin leveren nieuwe banen op.

Vlaanderen dankt een belangrijk deel van zijn welvaart aan zijn centrale logistieke ligging, en vooral ook de manier waarop daarrond infrastructuur en diensten zijn opgebouwd. De economische groei heeft de vraag naar logistiek en mobiliteit van mensen doen opveren. Dat heeft nieuwe welvaart opgeleverd, maar ook lasten zoals files op de weg en andere hinder.

Onze positie van logistiek knooppunt staat onder druk. Er is slijtage aan onze infrastructuur, piekmomenten worden langer en veel files deinen uit. Aan de andere kant weten we dat de vraag naar transport en mobiliteit nog sterk zal toenemen. Spoor en binnenvaart nemen wel een almaar groter stuk van de transportgroei voor hun rekening, maar de weg zal in Vlaanderen het belangrijkste transportmiddel blijven. We weten ook dat meer bedrijven vragende partij zijn voor multimodaal transport en op zoek gaan naar ‘multi modale’ spots, met directe toegang tot de weg, het spoor en het water. Ook containeraanvoer concentreert zich steeds meer in enkele hubhavens, van waaruit een groter hinterland of kleinere havens bevoorrad worden.

Om onze logistieke troef verder te ontwikkelen, zal er op de vraag naar meer mobiliteit en de bovenstaande tendenzen een slim antwoord moeten volgen. Zelfs wanneer de mobiliteitsvraag aangroeit, is er een vlotter goederen- en personenvervoer nodig.

Dat vereist een integrale aanpak vanuit het beleid. Er dient geïnvesteerd in nieuwe infrastructuur en in een beter onderhoud van de bestaande infrastructuur. Tegelijk zijn er forse investeringen nodig in het efficiënt gaan beheren van de verkeersstromen op de weg, in mobiliteits- en verkeersmanagement, in missing links (van weg, spoor en binnenvaart), in het beter aansluiten van weg op trein en water, in het efficiënt gebruik van deze verschillende modi en de combinatie ervan, in het beter organiseren van het openbaar vervoer en in flexibele regels waardoor we de bestaande infrastructuur ruimer benutten, door bijvoorbeeld ook 's nachts meer vervoer mogelijk te maken.

Alles samen levert de toenemende mobiliteitsvraag belangrijke beleidselementen op om mee om te gaan binnen een langetermijnperspectief.

De beleidsmakers moeten realistische keuzes maken, zowel naar haalbaarheid als naar effect. Dat is nu niet altijd het geval.

Een voorbeeld verduidelijkt dit: de Vlaamse regering wil overgaan tot de invoering van een kilometerheffing voor vrachtwagens boven de 3,5 ton. Uit onderzoek uitgevoerd in opdracht van de Vlaamse regering blijkt echter dat een kilometerheffing die enkel op vrachtwagens van toepassing is, de files niet zal doen afnemen.

Om een effect te hebben op de congestie, dient de kilometerheffing ook voor personenwagens ingevoerd te worden. De haalbaarheid ervan in het Belgische kader wordt dan meteen ook groter, want zowel Brussel als Wallonië willen personenverkeer betrekken bij het slimmer beprijzen van de mobiliteit.

Om onze logistieke troef verder te ontwikkelen, moeten we ook ambitie tonen. Vlaanderen moet straks naam maken als dé logistieke hub in Europa, de 'Extended Gateway Vlaanderen to Europe': de beste plaats voor iedereen die Europa logistiek wil bedienen. Deze logistieke hub draait om veel meer dan vervoer, want het zijn vooral de vervoersondersteunende activiteiten die welvaart genereren.

Logistiek moet men zien als een keten van activiteiten, waar productiebedrijven, vervoersbedrijven, havens, overslagbedrijven en andere dienstverleners extra toegevoegde waarde kunnen opbouwen door geïntegreerd samen te werken.

Kiezen voor een 'Extended Gateway to Europe' betekent dat het beleid deze keuze volgt. Er dienen multimodale toplocaties ontwikkeld te worden, er dient geïnvesteerd in bereikbaarheid en veiligheid, in het sneller afleveren van vergunningen enz. Om de logistieke roeping van Vlaanderen waar te kunnen maken is ook een efficiënte douane nodig. De Vlaamse regering moet daarom de dialoog aangaan met de federale regering om de douaneprocedures rechtszekerder en doeltreffender te maken.

Dit moet de komende regering doen:

- 6 ! Ondernemingen krijgen een tegemoetkoming van de overheid voor de studiekosten die ze maken bij een aanbesteding in het kader van een pps. De nieuwe regeling treedt zo snel mogelijk in werking, uiterlijk aanvang 2010. De Vlaamse regering houdt de private financiering op spoor door middel van een herfinancieringsdecreet.
- > De Vlaamse regering creëert een duidelijk, transparant en rechtszeker kader voor de verdere ontwikkeling van de havens. De ontwikkeling past binnen een langetermijnvisie. De doorlooptijd voor investeringen wordt ingekort en de investeringen zelf worden op spoor gehouden. Het Vlaamse Gewest blijft de havens in hun rol als economische poort ondersteunen, overeenkomstig het Havendecreet.
 - > De Vlaamse overheid stimuleert vanuit het Flanders Port Area-project de nauwere samenwerking tussen de havens. Dat gebeurt in samenspraak met de havenbesturen, de private sector en andere betrokken spelers.
 - > De Vlaamse regering kiest in verband met de luchthavens resoluut voor het verder uitvoeren van het START-programma (STRategisch Actieplan voor Reconversie en Tewerkstelling in de luchthavenregio) en zorgt voor een stabiel en rechtszeker kader. Ze bekrachtigt de strategische visie voor de luchthaven. Met het Brussel Hoofdstedelijk Gewest wordt een samenwerkingsakkoord over geluidsnormen afgesproken. Bij de federale regering wordt erop aangedrongen dat er een vliegwet moet komen die rechtszekerheid biedt. Voor de regionale luchthaven wordt verder gewerkt aan een complementaire ontwikkelingsstrategie binnen een economisch poortenconcept.
 - > De Vlaamse regering voert haar inspanningen op het vlak van transportinfrastructuur op. Ze werkt gestaag verder aan de realisatie van de missing links en herbekijkt de huidige lijst en voert de onderhoudsinvesteringen op. Bij het herwerken van de lijst baseert de Vlaamse regering zich op de suggesties van Voka.
- 7 ! Er komen snel een aantal infrastructuurwerken die van groot belang zijn voor de economie. De Vlaamse regering zorgt dat deze werken nog in 2009 versneld worden aanbesteed of vergund.

- > De Vlaamse regering streeft naar een efficiënt gebruik van verschillende vervoersmodaliteiten en een combinatie daarvan. Ze draagt zo bij tot een verdere ontwikkeling en afstemming van de verschillende modi, zowel voor personen- als voor goederenvervoer.
- > Onze bereikbaarheid moet een troef worden. Daarom voert de Vlaamse regering haar investeringen in verkeersmanagement op.
- > De Vlaamse regering gaat over tot de invoering van een slimme kilometerheffing voor personen- en goederenvervoer, gevarieerd naar plaats, tijd en milieukeurmerken. Het doel is te komen tot een correctere toepassing van het principe 'de gebruiker betaalt'. De regering werkt hiervoor samen met onze buurlanden.

De kilometerheffing is budgetneutraal. Het economische principe de gebruiker betaalt mag de totale lasten voor Belgische voertuigen dus niet verder opdrijven. Het heffen van de kilometerheffing voor buitenlands verkeer kan wel tot meerinkomsten lijden, vermits dat buitenlands verkeer nu slechts in beperkte mate bijdraagt in de kosten en de lasten die het op ons wegennet veroorzaakt. De eventuele extra fiscale opbrengsten worden geïnvesteerd in infrastructuur (weg, maar ook spoor, water en pijpleidingen), in opleiding en materieel ter verbetering van de verkeersveiligheid en de milieu-impact. Een kilometerheffing mag niet leiden tot extra administratieve lasten voor de ondernemingen.
- > Om de logistieke roeping van Vlaanderen waar te kunnen maken is een efficiënte douane nodig. De Vlaamse regering neemt de nodige acties naar de federale regering om de douaneprocedures rechtszekerder en doeltreffender te maken. Dit vraagt in de eerste plaats een goede organisatiestructuur met rechtszekere en doeltreffende douaneprocedures onder meer op het vlak van het beschikbaar stellen van voorzieningen, controle en inning, en veiligheid. Er wordt meer gewerkt vanuit een filosofie om het bedrijven gemakkelijker te maken. Daarnaast wordt er een structurele samenwerking met de bedrijven opgestart voor het introduceren van nieuwe ICT en voor het innemen van standpunten omtrent wetgeving. Het Nationaal Forum wordt omgevormd tot een structureel overlegplatform met de stakeholders. Onze douane moet tot de efficiëntste van Europa behoren.
- > De Vlaamse regering stemt de herziening van het Ruimtelijk Structuurplan Vlaanderen af met de bereikbaarheid van de economische knooppunten en grote verkeersassen.

- > De Vlaamse regering zorgt voor slim openbaar vervoer. Dat is afgestemd op de vraag en levert een deel van de oplossing voor het mobiliteitsvraagstuk. Het openbaar vervoer moet de bedrijventerreinen beter bedienen. Er wordt ook gewerkt aan eenzelfde ticketsysteem voor de verschillende aanbieders van openbaar vervoer.

“Een nieuw product of productieproces lanceren, moet snel genoeg mogelijk zijn. Te lange vergunningstermijnen, veroorzaakt door overdadige en ingewikkelde voortrajecten en procedures maken Vlaanderen minder interessant voor multinationals die ook elders kunnen investeren. Om nieuwe activiteiten aan te trekken, moet Vlaanderen de ambitie hebben om vergunningen zo snel mogelijk af te leveren.”

Raf Bouckaert (Bayer)

Spoor 7

Ruimte om te ondernemen

“Bedrijven een plaats geven in ons milieu en onze ruimte.”

Onze bedrijven hebben ruimte nodig om succesvol te kunnen ondernemen, fysiek en mentaal. Ruimte om te ondernemen betekent meer oppervlakte en minder administratie, maar ook meer zekerheid over kosten en betere regels, waarvan op voorhand is nagegaan dat ze kostenefficiënt en niet strenger zijn dan Europa voorschrijft.

Als we willen dat onze ondernemingen groeien en voor meer welvaart zorgen, dan moeten ze daarvoor fysiek de plaats krijgen. Als we willen dat er voluit wordt gegaan, dan mogen ondernemers zo min mogelijk tijd en energie verdoen met allerlei administratief carcan en onzekerheden. Al deze elementen maken deel uit van de ondernemingsomgeving, en die dient concurrentieel te zijn.

Door een tekort aan bedrijventerreinen loopt Vlaanderen heel wat potentiële economische ontwikkeling mis. In de gedeeltelijke herziening van het Ruimtelijk Structuurplan Vlaanderen stond geschreven dat in Vlaanderen 7.000 ha extra bedrijventerrein zou gerealiseerd worden. Op dit moment, meer dan 10 jaar later, blijkt dat daarvan op gewestelijk niveau slechts 3.400 ha gerealiseerd is.

Logisch dat het bedrijfsleven dan teleurgesteld is. Voka wil dat de komende Vlaamse regering de 6.792 ha die is ingeschreven in de herziening van het RSV vol maakt. Daarenboven is er tegen 2020 in totaal nood aan 11.000 ha bijkomende bedrijventerreinen.

Het bestemmen van gebied als een industrieterrein is maar een eerste stap, want zonder dat dit industrieterrein gebruiksklaar en bereikbaar wordt gemaakt, ben je niets. Voor Vlaanderen is er permanent een buffer of ‘ijzeren voorraad’ aan bouwrijpe terreinen nodig van minimaal drie jaar of 1.400 ha. En eenmaal het bedrijventerrein klaar is, moeten ondernemingen snel over een vergunning kunnen beschikken.

Bedrijven in Vlaanderen worden in hun groei nog steeds geplaagd door een veelheid aan - vaak zeer tijdrovende - procedures in het vergunningsproces. Plan-milieueffectrapport, project-milieueffectrapport, ruimtelijk uitvoeringsplan, vergunningsaanvraag, ... leiden tot tijdrovende procedures waardoor de realisatie van grote projecten vaak eindeloos veel tijd in beslag neemt. De procedures in Vlaanderen zouden de toets met de beste procedures uit de ons omringende landen moeten doorstaan. Voka stelt echter vast dat dit lang niet altijd het geval is.

Vlaanderen moet ook beter scoren in het bieden van zekerheid aan ondernemers. Want te strikte regels, die ook nog eens tijdelijk kunnen zijn en vatbaar voor interpretatie, maken het voor een onderneming moeilijk om behoorlijk te werken en investeringen te plannen. Onzekerheid over de weg die het beleid zal uitgaan, maakt ook dat ondernemingen hun kosten moeilijker kunnen beheren.

De totale waterprijs is hiervan een geschikt voorbeeld. Het is voor ondernemingen helemaal niet duidelijk hoe hun waterfactuur de volgende jaren zal evolueren, zelfs niet voor het eerstkomende jaar.

Water zorgt bij de ondernemingen nog op een ander terrein voor onzekerheid. Om tegen uiterlijk 2027 tot een goede toestand van het grondwater en het oppervlaktewater te komen, worden milieukwaliteitsnormen vastgelegd. Op Europees niveau werd onlangs een akkoord bereikt over een lijst van 33 prioritair stoffen. Op Vlaams niveau bevat een (ontwerp)lijst echter zo'n 180 gevaarlijke stoffen. In de verschillende lidstaten liggen de kwaliteitsnormen voor bepaalde stoffen vrij ver uit elkaar. De vrees bestaat dat dit zijn weerslag zal hebben op de lozingsnormen in de verschillende landen, wat voor een concurrentieel nadeel kan zorgen.

En dan zijn er nog de regels die ofwel onaangepast, ofwel veel te streng zijn. Zo biedt het Vlaamse en Europese natuurbeleid met zijn Vogel- en Habitatrichtlijn momenteel te weinig rechtszekerheid voor het bedrijfsleven. Er worden doelstellingen vastgelegd, nog voor de impact en de haalbaarheid ervan wordt ingeschat. Het bedrijfsleven vraagt dan ook dat doelstellingen getoetst worden aan de haalbaarheid op het terrein. Het bedrijfsleven meent dat de maatschappij zelf bereid moet zijn om te betalen voor de gevolgen van de implementatie van de Vogel- en Habitatrichtlijn.

Dit moet de komende regering doen:

- 8 ! Ondernemingen krijgen snel meer ruimte om zich te vestigen. De Vlaamse regering schrijft minimaal 6.792 ha aan extra oppervlakte industrieterrein in de uitvoeringsagenda's ruimtelijke ordening voor de komende legislatuur. In het RSV II wordt ingeschreven dat Vlaanderen tegen 2020 in totaal 11.000 ha industrieterrein meer moet tellen.
- > De Vlaamse regering herziet de procedures in de ruimtelijke ordening zodat de doorlooptijd ervan aanzienlijk ingekort wordt.
 - > De Vlaamse regering zorgt voor een permanente dubbele 'ijzeren voorraad' aan bestemde en gebruiksklare bedrijventerreinen van minimaal 1.400 ha. Om deze 'ijzeren voorraad' te realiseren voorziet de Vlaamse regering in een versnelde procedure voor het bestemmen van industrieterreinen. De oppervlakte die gebruiksklaar en beschikbaar is, wordt permanent bijgehouden.
- 9 ! Ondernemingen ondervinden minder hinder van procedures. De milieueffectrapportage en de milieuvergunningprocedure worden herzien zodat de vergunningstermijn niet langer is dan in onze buurlanden.
- > De Vlaamse regering verkort de doorlooptijd voor projecten waarvoor een milieueffectrapport verplicht is. Daarnaast reduceert de Vlaamse regering het aantal nieuw op te maken MER's. Specifiek voor hervergunningen en uitbreidingen komt er een vereenvoudigde procedure.
 - > De Vlaamse overheid hindert de concurrentiepositie van de eigen ondernemingen niet. Ze past de Europese regels niet strikter toe dan andere Europese regio's dat doen.
 - > De Vlaamse regering maximaliseert het aantal activiteiten waarvoor slechts één vergunning nodig is. Dat kan door de volgende leidraad te volgen: activiteiten die Europees zijn ingedeeld worden als vergunningsplichtig beschouwd. Voor andere activiteiten wordt maximaal gestreefd naar een meldingsplicht.
 - > De Vlaamse regering zorgt dat alle vergunningen elektronisch kunnen aangevraagd worden.
 - > De Vlaamse regering gunt het nieuwe bodemdecreet de tijd om ingang te vinden en voorziet in 2012 een eerste evaluatie. In tussentijd wordt

een cofinanciering- en draagkrachtregeling uitgewerkt voor bodemsaneringsprojecten.

- > De Vlaamse regering ziet er op toe dat een benchmarking wordt uitgevoerd voor de gehele watersector. Op basis daarvan stelt ze een langetermijnvisie op voor haar waterbeleid. Via deze weg zorgt de Vlaamse regering ervoor dat water betaalbaar blijft, zowel voor klein- als voor grootverbruikers.
- > De Vlaamse regering stimuleert waterhergebruik en als het kan ook het gebruik van laagwaardig water.
- > De Vlaamse regering vertaalt het begrip 'mengzones' in de Vlaamse wetgeving. Via het afstemmen van de lozingsnormen met de Best Beschikbare Technieken zorgt de Vlaamse regering ervoor dat waterzuivering grondig maar ook kostenefficiënt gebeurt.
- > De Vlaamse regering bewaakt de kostenefficiëntie van het beleid rond Nationale Emissie Plafonds (NEC) in het bijzonder voor NO_x en fijn stof. Best Beschikbare Technieken blijven hierbij de toetssteen.
- > De Vlaamse regering maakt werk van een correcte omzetting van de afvalstoffenrichtlijn, waarbij uitgegaan wordt van de huidige Vlaamse praktijk. De Vlaamse regering zorgt ervoor dat illegale praktijken in het afvalcircuit worden opgespoord en stopgezet, en verlaagt de administratieve lasten voor grensoverschrijdende afvaltransporten.
- > De Vlaamse regering bewaakt dat de doelstellingen die voortvloeien uit Vogel- en Habitatrichtlijn haalbaar en betaalbaar zijn. Ze werkt een billijke compensatieregeling uit voor bedrijven die, als gevolg van de gestelde doelstellingen, minder inkomsten kunnen genereren.
- > De Vlaamse regering maakt werk van een meer transparante en geïntegreerde waterfactuur, waarbij duidelijk wordt aangegeven welke kosten aangerekend kunnen worden in de gemeentelijke en bovengemeentelijke saneringsbijdrage. De saneringsvergoeding en de contractaanpak voor de zuivering van water afkomstig van de eigen winning worden geïntegreerd en de restheffing wordt afgeschaft.
- > De Vlaamse regering zal het opstellen van EU-richtlijnen op het vlak van leefmilieu proactief opvolgen en zal hierbij een doelgroepenoverleg organiseren.

Wanneer standpunt wordt ingenomen over de inhoud van een EU-richtlijn, zal dat gebeuren met de eigenheid van onze regio in het achterhoofd, met name zijn verstedelijkt en sterk geïndustrialiseerd karakter.

“In crisistijden moet de overheid het geld in de eerste plaats halen waar het nog gemakkelijk te vinden is: verborgen in de eigen werking. Er kunnen nog miljarden bespaard worden, die de heropleving van de economie kunnen financieren. Efficiëntie is geen vies woord, zeker niet als zes miljoen Vlamingen er nu de vruchten van kunnen plukken.”

Philippe Vlerick (UCO)

Spoor 8

Efficiënte en effectieve overheden

“Meer kansen benutten door minder overheid.”

Onze overheid heeft teveel mensen en middelen nodig om te doen wat ze doet. De Vlaamse regering moet het initiatief nemen en resoluut werk maken van een meer efficiëntere en meer effectieve overheid. Gelijkaardige projecten in het buitenland tonen dat een overheid beter en klantvriendelijker kan én dat met minder kosten. De middelen die zo zouden vrijkomen zijn dringend welkom om in de economie en de samenleving te worden geïnvesteerd.

Er zullen altijd belastingen nodig zijn. Maar onze overheden vragen nog altijd te veel belastingen van de ondernemingen en de burgers, omdat ze te veel geld nodig hebben om te functioneren. Niet alleen om beleid te maken, maar ook om hun eigen werking te financieren. Door efficiënter en effectiever te werken, zich te beperken tot de kerntaken en overlappende bevoegdheden uit te schakelen, zou er geld kunnen bespaard worden. Zo zouden onze overheden met andere woorden geld kunnen vrijmaken. Voor elke overheid bestaat er een ideale omvang waarop ze een welvaarts optimum bereikt. België is dat optimum voorbij geschoten, waardoor investeringen en jobs gemist worden.

Wie beweert dat een slankere overheid meteen ook een mindere dienstverlening zou leveren, wordt door de realiteit in de ons omringende landen tegengesproken. Zowel in Nederland als in Groot-Brittannië lopen programma's of zijn programma's afgerond om de overheid af te slanken. Met duidelijke doelstellingen vooropgesteld. De resultaten tonen aan dat beter werken met minder kan. Jaarlijks onderzoekt de Wereldbank voor 212 landen hoeveel burgers en ondernemingen terugkrijgen in ruil voor hun belastinggeld. Wanneer de Belgische overheden even performant zouden werken als de beste, dan zou ze zelfs met 7,9 procent minder middelen nog altijd 7,9 procent meer effectiviteit kunnen bereiken, zo blijkt uit dat onderzoek. Maar ook als men naar het aantal ambtenaren kijkt, wordt de zwaarte van ons overheidsapparaat duidelijk. Nergens in Europa ligt het aantal werknemers in de publieke sector hoger dan bij ons. België besteedde in 2005 zo'n 2,4 procent van het BBP aan lonen voor zijn ambtenarenapparaat. In de EU was dat gemiddeld slechts 1,5 procent van het BBP. Per 100 inwoners telt België 4 ambtenaren. In andere Westerse landen is dat 3 op 100

Wat in andere landen kan, moet ook in ons land lukken. Dat de Vlaamse overheid nog een heel pak slagkrachtiger kan worden, wordt bevestigd door de commissie die sinds

augustus 2008 in opdracht van de Vlaamse regering de efficiëntie en effectiviteit van de overheden in Vlaanderen heeft onderzocht. Deze pleit in haar tussentijds rapport ondermeer voor een vereenvoudiging van het aantal bestuurslagen en -vormen op basis van afgesproken kerntaken en homogene bevoegdheden. We zijn van mening dat hetzelfde op België moet toegepast worden.

De Vlaamse overheid moet verder het initiatief nemen. Ze moet zichzelf de inspanning opleggen om hetzelfde te doen met minder middelen, of meer doen met dezelfde middelen. Besparingen en efficiëntiewinst in de eigen werking zijn mogelijk, zelfs op korte termijn, en gezien het economische klimaat ook broodnodig. Elektronisch factureren kan bijvoorbeeld tientallen miljoenen besparen.

Voor de aanpak, kan de regering zich spiegelen aan landen die met succes de bedrijfsprocessen van hun overheid hebben hervormd, zoals Groot-Brittannië en Nederland. Deze landen besteden relatief meer dienstverlening uit. Ze laten ambtenaren zelf meedenken waar besparingen kunnen gerealiseerd worden en koppelen daar uitdagingen aan vast. Uitzendarbeid is er toegelaten. De buitenlandse efficiëntieprojecten bieden een schat aan inspiratie. Trouwens, België staat met Spanje en Griekenland vrij alleen in de EU wat het verbod op uitzendarbeid in de openbare sector betreft.

Tegelijk moet de Vlaamse regering de oefening naar een spaarzame en behoorlijke organisatie ook doorvoeren in de eigen rangen. Ze dient de omvang van haar ministeriële kabinetten in te perken en moet tegelijk de politieke benoemingen van leidende ambtenaren tegengaan. De grote ministeriële kabinetten zijn er net gekomen omdat politici de gepolitiseerde administraties wantrouwden. De taakafbakening tussen kabinetsmedewerkers en ambtenaren zou in een duidelijk charter moeten afgelijnd worden. Ze moet zorgen voor heldere beleidsstructuren. De Vlaamse regering zou ook de verkokering van de administratieve werking moeten wegwerken. Veel van de problemen die zich vandaag stellen hebben immers lak aan deze kunstmatige opdeling van administraties, bestuurslagen en departementen. Hun oplossing vergt een integrale aanpak, over de muurtjes heen. Daarvoor moeten zowel aan de top als aan de basis samenwerkingsverbanden worden opgezet.

Verder blijven we ijveren voor kwaliteitsvolle publieke uitgaven. Landen die bijkomend investeren in onderzoek en ontwikkeling (O&O) en infrastructuurinvesteringen verhogen de groeikracht van hun economie. Op dat vlak scoort ons land in vergelijking met het Europese gemiddelde nog niet goed. Spijts de bijkomende investeringen in de voorbije legislatuur geldt dit ook nog voor Vlaanderen. In de volgende legislatuur moet de doelstelling van 3 procent O&O bereikt zijn. Inzake investeringen is het

streefcijfer 2,5 procent van het BRP tegen het einde van de legislatuur. Daarmee zouden we het Europese gemiddelde benaderen. Dit investeringscijfer vergt een gemeenschappelijke inspanning van de deelstaten en de lokale besturen.

Dit moet de komende regering doen:

10 ! Er komen extra middelen vrij om in de vernieuwing van de economie en in talentontwikkeling te investeren. [De Vlaamse administratie en agentschappen gaan immers 3 procent efficiënter werken. Dat levert vanaf begin 2010 minstens 180 miljoen euro op.](#)

- > De mogelijke winsten zitten vooral in het optimaliseren van de verschillende bedrijfsprocessen, voornamelijk in de back-office van de overheid. Het gaat om het aankoopbeleid, de beleidsfunctie, transacties met de ondernemingen en burgers... De oefening moet gestuurd worden door een review-team, waarin ook experts uit de private sector worden ondergebracht. Het is nuttig dat van de ervaring van de ambtenaren zelf wordt gebruik gemaakt om na te gaan waar in de praktijk efficiëntiewinsten mogelijk zijn. Om het ritme in de oefening te houden en een onafhankelijke meting te waarborgen, dient het Rekenhof de resultaten tussentijds te verifiëren. Het Rekenhof kan ook de bereikte doelmatigheid in het oog houden en die op een scorebord weergeven. [De Vlaamse regering communiceert transparant over de voortgang van het Efficiëntieprogramma.](#)
- > De efficiëntiewinst die geboekt wordt door anders te gaan werken, laat toe dat er minder ambtenaren nodig zijn om het werk te doen zonder de dienstverlening in het gedrang te brengen. [Het aantal functies bij de Vlaamse overheid kan zo op een sociaal verantwoorde wijze aanzienlijk verminderen.](#) Net zoals in andere landen wordt er een reductie-doelstelling vastgelegd m.b.t het personeelsaantal in de administratie. Het doel wordt bereikt door maximaal 1 op 2 uittreeders te vervangen.
- > [In de schoot van de Vlaamse overheid wordt een strategisch personeelsbeleid opgezet.](#) Dat gaat na wat de competentienoden zijn, over een langere termijn, ook rekening houdende met de verwachte productiviteitswinsten. De lokale besturen krijgen dezelfde opdracht mee. De inhoud van het personeelsbeleid wordt ook anders. Zo moet uitzendarbeid bij de overheid mogelijk zijn en er moeten meer taken uitbesteed worden. Personeelsleden die permanente taken vervullen, moeten hetzelfde statuut krijgen. De de facto levenslange tewerkstelling en automatische anciënniteitstoelagen vervallen echter. Wat

het ambtenarenpensioen betreft, daarvan moet de houdbaarheid worden onderzocht. Zeker is dat ook bij ambtenaren de uitrededeleeftijd gemiddeld moet toenemen.

- > De Vlaamse regering streeft naar gezonde politiek-ambtelijke verhoudingen. Daarom worden de kabinetten veel slanker. Elke minister kan slechts beroep doen op een beperkte kern van politieke raadgevers. Er komt een charter dat de taakverdeling regelt tussen kabinetsmedewerkers en ambtenarij. De benoemingen van leidende ambtenaren worden verder gedepolitiseerd.
 - > De Vlaamse regering gaat de verkokering van de administratieve werking tegen. Er komt een college van ambtenaren-generaal dat besluiten kan nemen over onderwerpen die verschillende domeinen overschrijden. Bottom-up gaat men anders werken via gedeelde informatiesystemen, scenario-analyses, interne mobiliteit in het personeelsbeleid.
 - > De Vlaamse regering zorgt ervoor dat alle organisaties in de publieke sector tegen het einde van de legislatuur hoger scoren qua klantentevredenheid. Dat kan ook aangetoond worden, met concrete doelstellingen. Samen met de lokale besturen wordt een geïntegreerd e-government gerealiseerd. De ICT-leveranciers worden actief betrokken in een klankbordgroep.
 - > De Vlaamse regering start met een systematisch marktwerkingsprogramma. Waar mogelijk wordt de private sector aangesproken om de uitvoering van overheidstaken op zich te nemen. Overlappingsen in het takenpakket tussen de verschillende overheidsbesturen worden weggewerkt.
 - > De Vlaamse regering zet een project voor de 'vereenvoudiging van ondernemingsvergunningen' op. Nieuwe regelgeving moet systematisch voldoen aan de bestaande 'kwaliteitsvereisten voor goede regelgeving'. De adviesorganen worden in een initieel stadium betrokken bij de advisering. Dit verhoogt hun impact en efficiënte werking. Daartoe wordt ook meer gewerkt met conceptnota's op basis waarvan adviezen worden ingewonnen. Een parlementaire commissie evalueert systematisch bestaande regelgeving.
- 11 ! De Vlaamse regering optimaliseert de aanmaak van meerjarenbegrotingen. Daarvoor wordt een voortschrijdende termijn gehanteerd. Er wordt een duidelijk onderscheid gemaakt tussen budgettaire prognoses bij constant beleid en de impact van nieuw beleid. Tegen het einde van de legislatuur zijn stapsgewijs prestatiebegrotingen per entiteit gerealiseerd. Programmatoelichtingen

formuleren de doelstellingen en realisaties steeds SMART. De tweede maandag van mei worden vanaf 2010 de jaarrekening en het verantwoordingsverslag van het vorige begrotingsjaar besproken in het parlement.

- > Deze legislatuur wordt een eigen Vlaamse begrotingsnorm toegepast. Die kadert binnen het door de HRF gevalideerde begrotingskader. De Vlaamse begrotingsnorm gaat uit van een constante jaarlijkse reële groei van de beleidskredieten die lager ligt dan de verwachte trendmatige groei van de economie. Op die manier creëren we intertemporele neutraliteit. Die moet ook toelaten toekomstige lasten te kunnen dragen.

Een staatshervorming is meer dan dringend nodig.

Niet als dogma, maar als onontbeerlijke hefboom voor een efficiënter bestuur en meer responsabilisering.

Spoor + Faciliterend kader

“Een nieuwe architectuur voor de sociale zekerheid.”

“Een staatsstructuur die tegemoet komt aan gedifferentieerde noden van de regio's.”

Stel dat u uw wagen met een andere persoon deelt. U krijgt het stuur, de andere bedient de pedalen. U heeft de autopapieren op zak, de andere de tankkaart. U wil op vakantie naar Noorwegen en de andere verkiest om persoonlijke redenen Spanje. Het risico dat de reis dan meteen strandt op de eerste pechstrook is niet klein. Deze situatie heeft veel gemeen met de manier waarop de Belgische instituties zijn georganiseerd. Vlaanderen moet de crisis en de langetermijnuitdagingen krachtig en gericht aanpakken. Maar dat beleid wordt gehinderd omdat er bevoegdheden en instrumenten ontbreken en er elders een andere richting wordt aan gegeven.

De uitdagingen waar onze economie en samenleving vandaag voor staan, verdienen krachtige maatregelen die een maximaal resultaat opleveren. De regio's in dit land moeten de mogelijkheid krijgen om hun beste beleid te voeren, dat maximaal in kan spelen op hetgeen er nodig is. Dat beste beleid, is vandaag op een aantal terreinen onmogelijk. Dat komt omdat de bevoegdheden en instrumenten onlogisch en opgesplitst uitgestrooid zijn over regionale en federale overheden. Als we de uitdaging willen aangaan om Europese top te worden, dan moet de overheid dat kunnen faciliteren en over alle nodige homogene bevoegdheden beschikken.

Op het terrein van het **arbeidsmarktbeleid** zijn de hindernissen zeer manifest. Tegen 2020 zullen er in ons land meer dan 400.000 vijfenzestigplussers wonen, en meer dan 300.000 extra vijfentachtigplussers. Om deze extra pensioenen en bijkomende zorgrekeningen te financieren, is het zeer belangrijk om zoveel mogelijk mensen aan het werk te krijgen. De werkzaamheidsgraad moet zo snel mogelijk naar 70 procent. Vandaag zitten we rond de 62.9 procent in België en 67 procent in Vlaanderen.

Vlaanderen moet zijn werkloosheidsstelsel sturen naar een sterke activering en zijn arbeidsmarkt volledig op de eigen noden afstemmen. In Wallonië zijn deze noden anders. Wallonië heeft vooral een probleem van jongerenwerkloosheid, terwijl het hoofdprobleem in Vlaanderen ligt in de geringe activiteit van ouderen. Vlaanderen heeft nood aan een maximale arbeidsflexibiliteit en mobiliteit van arbeidskrachten om herstructureringen te kunnen opvangen. Wallonië moet werkzoekenden fysiek mobieler maken.

De mogelijkheid voor de regio's om zo'n volwaardig activeringsbeleid op eigen maat te voeren, is er echter niet. De regio's zijn bevoegd voor arbeidsbemiddeling en activering. Maar het is de federale overheid die over de instrumenten beschikt om dat beleid uit te voeren. De gewesten zijn ook bevoegd voor de begeleiding van werkzoekenden naar werk en de gemeenschappen voor hun vorming, maar vrijwel uitsluitend de federale overheid plukt de vruchten wanneer een werkzoekende aan de slag gaat. Het is ook de federale overheid die nog steeds de bekwaamheidsvereisten bepaalt voor een aantal beroepen, terwijl de gemeenschappen gaan over onderwijs en vorming. Worden er federaal beslissingen genomen, dan zorgen de verschillende visies vaak voor minderwaardige compromissen en vanuit de regio bekeken, nooit voor de beste oplossing. Het federale uniforme en halfslachtige keurslijf staat daarmee los van tijd en ruimte. Het dwingt de regio tot het spitsvondig uitputten van de eigen bevoegdheid, soms tot op het raakvlak met het federale niveau. Maar nooit wordt het beste beleid mogelijk.

Als we straks allemaal langer blijven leven, en langer pensioen genieten, zullen we ons ook langer laten verzorgen. En op medisch vlak wordt er steeds meer mogelijk, voor oud én jong. Daartegenover staat dat de financiering van de zorg grotendeels op de schouders terecht komt van de ondernemingen en de werkenden. Op afzienbare termijn is deze situatie onhoudbaar. Dus moet er iets gebeuren aan de manier waarop de **(gezondheids)zorg** georganiseerd is.

Voor een patiënt lopen preventie, verzorging en nazorg in mekaar over. Ze vormen een onlosmakelijk geheel. Voor het beleid is dat nu anders. Het federale beleid is bevoegd voor de ziekteverzekering en de curatieve zorg, de gemeenschappen zijn bevoegd voor het preventieve gezondheidsbeleid evenals voor de niet-medische bijstand aan personen. De verschillende manieren waarop dat beleid wordt ingevuld, zorgt voor enorm veel inefficiëntie en dus een verlies aan euro's. Vlaanderen legt meer de klemtoon op eerstelijns geneeskunde van de huisarts en thuiszorg, terwijl Franstalig België meer opteert voor een specialistische geneeskunde en zorg in ziekenhuizen. Vlaanderen focust eveneens al jaren op een preventief beleid dat in Wallonië nagenoeg onbestaande is. Om fundamenteel iets te kunnen veranderen, zouden de bevoegdheden dus homogeen moeten verdeeld worden. Zo zou zorg geïntegreerd, kunnen beheerd worden. Wanneer preventie, verzorging en nazorg als een geheel zouden aangestuurd worden, kunnen efficiëntiewinsten tot 15 procent geboekt worden.

Het is niet enkel rond het thema arbeidsmarkt en gezondheidszorg dat er een verschil in visie en realiteit bestaat tussen Noord en Zuid, en er dus een herschikking nodig is van de beleidsbevoegdheden en de middelen die daaraan verbonden zijn. Dat is evenzeer het geval voor de ondernemingsfiscaliteit, in het bijzonder de **vennootschapsbelasting**, en de manier waarop deze kan ingezet worden om ondernemingen te stimuleren. De gewesten zijn bevoegd voor het economisch beleid en hebben daarin elk hun voorkeur. Maar het ontbreekt de gewesten aan één van de belangrijkste instrumenten in het economisch beleid, de vennootschapsbelasting. Dat is een probleem, en wel om verschillende redenen:

Ten eerste kunnen de gewesten de steun aan bedrijven nu enkel verlenen langs een omweg, namelijk via subsidies of via tegemoetkoming in de onroerende voorheffing of lokale belastingen. Beiden vertonen gebreken. Subsidies kunnen de markt verstoren en worden nauwlettend in het oog gehouden door Europa. Fiscale tegemoetkomingen via onroerende voorheffing of lokale belastingen vergen de medewerking van de gemeentebesturen. De Vlaamse overheid heeft dus geen van beiden volledig onder controle.

Ten tweede gaan de inkomsten uit de vennootschapsbelasting uitsluitend naar de federale schatkist. De gewesten worden voor hun goed economisch beleid dus niet beloofd wanneer de winsten stijgen. Wanneer de gewesten wel inkomsten krijgen uit de vennootschapsbelasting, zouden ze deze reeks kunnen investeren in nieuw economisch beleid.

Ten derde moet de fiscale druk van de vennootschapsbelasting dringend omlaag, want Europees vergeleken is deze veel te hoog. Vlaanderen zou daarrond een eigen beleid moeten kunnen voeren. Het nominale tarief bedraagt in België nu afgerond 34% terwijl het Europees gemiddelde 25% bedraagt. Dat is zonder kortingen en notionele intrestaftrek gerekend, die moet blijven bestaan, maar niet voor iedereen van toepassing is. Nominale tarieven zijn des te belangrijker, omdat het deze zijn die door buitenlandse investeerders in vergelijking worden gestopt.

We streven naar een zo krachtig mogelijk beleid. Daarom moet de overheid en de regering over alle mogelijke instrumenten en middelen kunnen beschikken. Het verlies aan tijd, middelen en geld moet zo sterk mogelijk beperkt blijven. Dubbel werk door verschillende overheden moet uitgesloten worden. Door efficiënter te werken en de staat efficiënter te organiseren kunnen middelen vrijgemaakt worden. Zolang deze randvoorwaarden niet vervuld zijn, rijdt ons land tegen de muur. Staatshervorming verdient daarom meer dan één opvolgvergadering binnen de Vlaamse regering.

Wat moet er veranderen aan de bevoegdheidsverdeling?

Arbeidsmarkt en gezondheidszorg

- > De Vlaamse regering moet een eigen arbeidsmarktbeleid kunnen voeren om op die wijze zoveel mogelijk mensen aan te het werk of terug aan het werk te krijgen. Daarvoor heeft ze de homogene bevoegdheden nodig inzake de begeleiding, opvolging, controle en sanctionering van werkzoekende uitkeringsgerechtigde werklozen.

12! In een dialoog tussen de regio's wordt beslist dat de regio's zelf moeten kunnen bepalen welke uitgaven ze doen in de gezondheidszorg en in het activeringsbeleid op de arbeidsmarkt.

- > De Vlaamse regering moet haar arbeidsmarktbeleid effectiever kunnen richten op specifieke doelgroepen. Ze moet zelf kunnen beslissen om voor bepaalde doelgroepen, zoals 50-plussers, RSZ-kortingen te geven en de werkloosheidsuitkering te activeren. De gewesten kunnen de RSZ-kortingen zelf financieren, naar analogie met de regionale korting in de personenbelasting. De activering van ouderen op de arbeidsmarkt moet kunnen uitgediept worden, zowel naar dwingend karakter van de begeleiding als naar leeftijd. Vlaanderen moet indien nodig zelf kunnen beslissen om bijvoorbeeld 60-plussers ruim te activeren.
- > De Vlaamse regering moet alle bevoegdheden krijgen om een geïntegreerd gezondheidsbeleid te kunnen voeren. Preventieve zorg, curatieve zorg en nazorg vormen een samenspel. Maar in het beleid vallen ze onder verschillende beleidsniveaus, waardoor er geen sprake kan zijn van een geïntegreerde aanpak.

Vennootschapsbelasting

- > De financiering van de gewesten moet deels vanuit de vennootschapsbelasting gebeuren. De gewesten zijn al sinds de jaren 80 van de vorige eeuw bevoegd voor het economische ondersteuningsbeleid. Noodgedwongen voeren ze dit beleid tot vandaag via het subsidie-instrument, niet via de fiscaliteit. De financieringswet moet daarom herzien worden.
- > Het tarief van deze nieuwe vennootschapsbelasting bedraagt niet meer dan gemiddeld in Europa, en wordt lager dan gemiddeld wanneer dat financieel

haalbaar is. Ze bestaat uit een federaal gedeelte en een regionaal gedeelte, met afzonderlijke tarieven op een gemeenschappelijke belastbare grondslag. Niet alleen wordt het niveau verlaagd, het systeem van de vennootschapsbelasting wordt zo hervormd dat investeringen worden aangemoedigd en dat gewesten en regio's een grotere beslissingsautonomie krijgen.

- > De gewesten moeten autonoom het eigen tarief in de vennootschapsbelasting kunnen vaststellen, bovenop een verlaagd federaal tarief. De gewesten krijgen ook de mogelijkheid om te werken via gerichte belastingsverminderingen. De bestaande federale kortingen worden afgeschaft. De bevoegdheid om de belastbare grondslag te bepalen blijft federaal (en zal op termijn Europees worden). Zo kan op federaal niveau ook - terecht- de notionele interestaftrek behouden blijven.

- > Van de inkomsten uit de vennootschapsbelasting wordt een bedrag gelijk aan de opbrengst van de lokale bedrijfsbelastingen in het gemeente/provinciefonds ondergebracht. Dat bedrag wordt vervolgens verdeeld over de lokale besturen a rato van het relatieve belang van de economische activiteit op hun respectieve grondgebied. Zo worden lokale besturen aangemoedigd om een bedrijfsvriendelijk klimaat op te bouwen.

Brief aan de komende Minister-president

Geachte toekomstige Minister-president,

Proficiat. U leidt in de volgende vijf jaar een Vlaamse regering die onze regio economisch opnieuw op sporen moet zetten. Dat wordt geen eenvoudige opdracht. U zal met de nieuwe Vlaamse regering in moeilijke omstandigheden moeten werken. Niet alleen zal de economische crisis in de eerstvolgende jaren nog zwaar wegen. Bovendien staat meteen daarna de vergrijzing voor de deur en we hebben nagelaten daarvoor de nodige reserves aan te leggen.

De uitdaging voor onze regio is dus enorm, maar de keuze is eenvoudig. Ofwel reageren we gelaten en accepteren we de verarming. Dan doen we niets, en we laten de welvaart verdampen. Ofwel gaan we ervoor, zoals afgesproken in de doelstellingen van het Pact 2020 en in Vlaanderen in Actie. Dan kiezen we voor een offensieve aanpak en zetten we Vlaanderen in sneltempo op weg naar de herovering van zijn positie in de top-5 van Europese regio's. Voor ons, Vlaamse ondernemers, is dat scenario de enige mogelijke keuze.

Maar daarvoor is leiderschap nodig en snelheid van aanpak. Daarvoor zijn al in de volgende maanden belangrijke doorbraken noodzakelijk, in vier urgente domeinen: de aanpak van de crisis op korte termijn; de creatie van groeikracht voor de lange termijn; investeringen in infrastructuur; en een resolute keuze voor een efficiëntere en effectievere overheid.

De *crisis aanpakken*, dat betekent ervoor zorgen dat de kredietverlening in Vlaanderen verzekerd blijft, via ruime en soepele waarborgregelingen. Het betekent dat de kosten van ondernemen zoals loon en energie niet hoger mogen oplopen dan in de buurlanden. Het veronderstelt dat de fiscale stop in lokale bedrijfsbelastingen wordt voortgezet.

Investeren in groeikracht, dat wil zeggen: steun de winnaars, versterk de strategische innovatie en de internationale ambities van onze ondernemingen, en vooral: blijf inzetten op excellentie. Dat vraagt extra ruimte voor industrieterreinen. Dat betekent ook dat bedrijven de kans krijgen om snel projecten op te starten binnen de toekomstclusters die werden uitgetekend door de Vlaamse Raad voor Wetenschapsbeleid en Voka in samenwerking met Vlaamse sectororganisaties. U kan daar in de volgende weken al de extra middelen voor vrijmaken.

Infrastructuurinvesteringen zijn nodig om van Vlaanderen de slimme draaischijf van Europa te maken. Vereenvoudig daarom hoogst dringend alle milieuvergunningsprocedures, zodat besliste projecten veel sneller kunnen van start gaan. Versnel ook de aanbesteding voor de meest strategische infrastructuurwerken. En wees creatief met publiek-private samenwerking.

Een *efficiëntere en effectievere overheid* is een overheid die meer dingen realiseert met minder middelen. Ook dat kan snel gaan. Uw regering kan bijvoorbeeld kwantitatieve doelstelling zetten: 3 procent efficiëntiewinst voor de Vlaamse administratie en de Vlaamse agentschappen. En u kunt nu reeds een transparante meerjarenbegroting vastleggen voor de hele legislatuur. Ook een staats hervorming is meer dan dringend nodig. Niet als dogma, maar als onontbeerlijke hefboom voor een efficiënter bestuur en meer responsabilisering.

Wij rekenen op u, op uw leiderschap, op uw snelle inzet, om dit positieve scenario – het enig mogelijke – te realiseren. Het is dat wat onze regio nu dringend nodig heeft. Enkel zo komen we versterkt voorbij de crisis.

Met de meeste hoogachting,

Urbain Vandeurzen
Voorzitter Voka – Vlaams netwerk van ondernemingen

COLOFON

'Agenda voor de volgende Vlaamse regering - Uit de crisis naar 150.000 nieuwe jobs'

is een brochure van Voka – Vlaams Economisch Verbond.

Inhoud

Voka-kenniscentrum

coördinatie en strategie

Eric Vermeylen

arbeidsmarkt en gezondheidszorg

Sonja Teughels

talent, competentieontwikkeling, diversiteit

Hakima El Meziane

loon- en arbeidsvoorwaarden, sociale zekerheid

Gianni Duvillier

innovatie

Peter Verboven

milieu en energie

Marc Vandenbosch

afval, water, ruimtelijke ordening, biodiversiteit

Karel Vervoort

mobiliteit en infrastructuur

Katleen Marien

staatsvorming

Jan Van Doren

fiscaliteit, begroting en efficiënte overheid

Karl Collaerts

investeringssteun, pensioenen en

sociaal-economische analyses

Daan Ballegeer

internationaal ondernemen

Anneliese Daelemans

EU-beleid

Jan Buysse

Brussel

Jan Vandoren

redactie

Hans Housen, Erik Durnez

concept

Hans Housen

opmaak, druk

Antilope, Lier

verantwoordelijk uitgever

Philippe Muylers

Voka - Vlaams Economisch Verbond vzw

Brouwersvliet 5 bus 4, 2000 Antwerpen

Tel. 03 202 44 00, fax 03 233 76 60

info@voka.be, www.voka.be

De overname of het citeren van tekst uit de Vokastudie

**'Agenda voor de volgende Vlaamse regering -
Uit de crisis naar 150.000 nieuwe jobs'** wordt
aangemoedigd, mits bronvermelding.

mei 2009

wettelijk depot D / 2009 / 0369 / 03

Deze Voka-studie is gedrukt op PEFC gecertificeerd papier.

PEFC is the Programme for the Endorsement of Forest Certification Schemes.

Het promoot duurzaam bosbeheer en waarborgt een economisch leefbaar,

milieuvriendelijk en sociaal gunstig bosbeheer.

Voor meer info over PEFC: www.PEFC.be

www.voka.be